

My
Mina minnen från skriftskoltiden.

Våren 1913 slutade jag min skolgång. Min önskan var då att börja skriftskolan, men en svår sjukdom hindrade det. Först följande år kunde jag gå i skriftskola. Vi har den seden hos oss att vid sexton års ålder besöka skriftskolan.

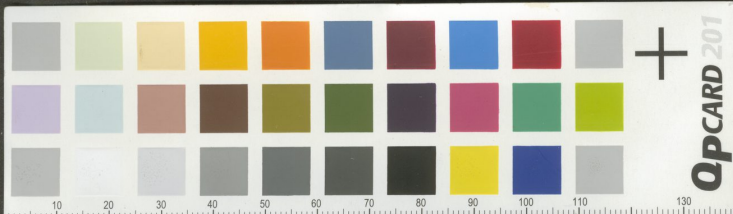
I mars månad år 1914 började pluggningen av katekes, bibel och psalmbok. Mitt hem låg 7 verst från kyrkan, och den vägen skulle vi fara alla dagar med häst. En morgon samlades vi 20 flickor i kyrkans "sjunghus". Alla hälsade på varandra med handslag utan att vidare presentera sig. Där sjöng vi en morgonpsalm, som utfördes utav "kestaren".

Klockaren kallas nämligen i vårt land "kestaren", klockringaren kallas "gölben". "Förmyndare" kallas de, som uppbära kollen, och den som sätter upp psalmsnitten på tavlan.

Det var det första året gossar och flickor gingo skilda åt.

Från sjunghuset gingo vi till sockenstugan som låg där intill. Den kammaren, där vi fingo uppehålla oss under lektionen, kallades "sjunkoman" (i gamla tider folkskolans sjunkammare). Där mötte vi prästen, som hälsade oss alla på samma sätt som förut nämnt. Envar fick i tur läsa för prästen ett kapitel i bibeln och ett huvudstycke i katekesen. För de olika ämnena gavs vitsord. Totalt var det 8 olika ämnen. 4 var högsta syffra. Det gamla bruket följdes ändå däri, att pojkarna kommo och lysnade på dörren, när flickorna skulle läsa. Det kallades "nomrer åt si". På kvarterna satt varje flicka och stickade på sin vante och "fotocken". Varje dag fick en flicka i tur och ordning kärna smör åt prästen.

Fyra veckor förflöto inom kort. När fredagen före palmvändagen kom, begynte man ställa i ordning. Vi flickor delade oss i fyra parter. En del sopade kyrkogårdsvägarna, en gick till skogen efter granris,

2 en skurade sockenstugans kamrar och en skurade kyrkan.

Hastigt och lustigt var det färdigt. Alla strömmade till sockenstugan och böjde haka grans samt binda kransar till kyrkoprydnader. Blommor hämtade varje flicka med sig ifrån hemmet. Granriet ströddes på alla vägar, där nativardsbarnen skulle vandra.

Den kvällen hade vi ingen läxa utan skulle göra oss redo till kropp och själ för att på lördagen kunna emottaga Jesu lexamen.

Bitida om lördagen skyndade vi till kyrkan. Himlen var betäckt med svartgråa molnklimpar. Alla samlades i spunghuset, där prästen biktade oss. Vi ställde oss i ring omkring altaret och föllo på knä. Loken spredde sina varma strålar över våra huvuden och styrkte oss. Ännu läste prästen många förmäningssor för oss och vi svarade alla med "ja". Denna guds-tjänst kallades "gå i bikt". Efter middagen blevo vi alla tillsammans med kyrkoherdarna fotograferade på norra sidan om kyrkan.

Palmsondagen skulle vi första gången gå till Herrens heliga nativard. Bruket har alltid varit att nativardsbarn varit vitklädda. Men den morgonen lät Ålsmär-tige Fader det rågna över både höga och låga. Då gällde inte annat än sätta på sig någon mörk dräkt. De övriga 18 flickorna hade nationaldräkt lika till form som vardagsdräkten endast snyggheten åtskilde den ifrån vardagsdräkten.

Alide Pisker
Aronsi

La förtäntströmmen 1920

Esbo 3
Mina minnen från skriftskoltiden.

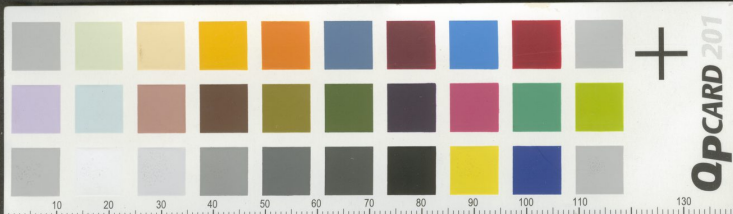
På äro de minnen, som jag har kvar från skriftskolan, föstän det ej är så länge sedan jag genomgick densamma. I min hembygd, Esbo, inträder ej några förändringar, varken i liv eller leverne, efter det man blivit konfirmerad. Därför är det ganska litet, som jag har att berätta från denna tid.

Under skriftskoltiden var det förbjudet att gå på nöjen och danser. Inte kan jag påminna mig att prästen hade förbjudit det, men tidigare hade det varit förbjudet, och denna sed levde ännu kvar. Om någon det oaktat gick på nöjen, ansågs han av äldre religiösa fruntimmer som en stor syndare. Av prästen uppmanades vi att under denna tid besöka kyrkan även om söndagarna.

Jag hade åtta kilometers väg till kyrkan. Med velociped tillryggelades denna väg ganska hastigt. På vägen till och från kyrkan trakterades man ofta av andra skolbarn med orden gyss, gyss, eller med en förfrågan om hur svinen mätte. Emellanåt hade jag ganska svårt för att kunna smälta dessa tilltalsord.

Läskunnigheten var bland några av eleverna ganska bristfälligt. Åt de fell, som de gjorde vid läsningen, hade vi andra ofta rätt roligt. Jag påminner mig ännu ganska tydligt ett fall, då en av eleverna imeningen inblandade ett namn, som då var ganska allmänt känt. Då ges- sen kom till ett ställe i bibeln, där det stod, att en svinnjörd betade på berget, gjorde han sig skyldig till ett ganska lustigt misstag. Han hade nämligen evenerat ett stava igenom första stavelsen av långa ord och gissat sig till resten. Så gjorde han även nu. Då han stavat igenom stavelsen svin och såg, att den följande bokstaven var h, så klämde han till utan vidare med svinnhuvud. Det blev stor munterhet, och t.o.m. prästen, som annars var en ganska allvarsam man, började skratta.

En par dagar, innan vi skulle gå fram, samlades alla, både flickor och pojkar, för att binda kransar, med vilka kyrkan skulle dekorerast. Kransarna bundes av både löv- och barrkvistar. En krans uppsattes vid vardera läktaren.

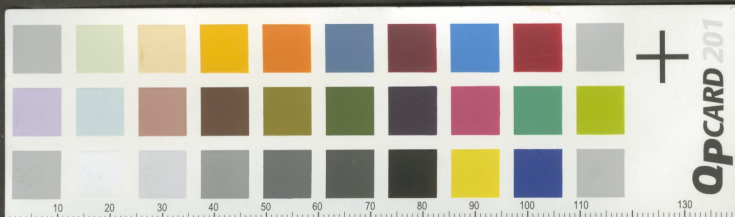
4

en omkring predikstolen och en omkring altaret.. På
något annat sätt var ej kyrkan dekorerad.

Slutligen kom söndagen.. då vi gingo fram.

Vad vi alla hade längtat efter den dagen.. Alltid hade
man känt sig mer eller mindre bunden av de seder.. som
jag oven nämnt.. Samma dag erhöill prästen och klockaren
vardera en liten present till minne av årets elever..

J. Mellin

Ött bröllop.

Sibbo

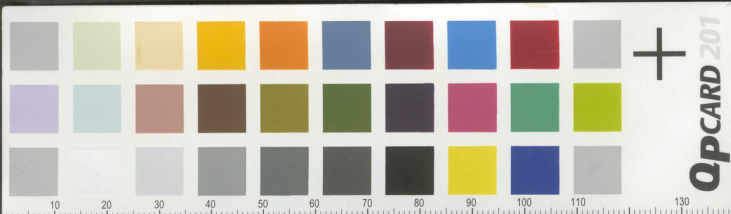
5

Jag vill beskriva ett bröllop, som firades i Sibbo för omkring trettio år sedan.

Locken, vilken hade hand om tillrustningen av mat och dryck, hämtades en eller två veckor före bröllopet till bröllopsgården. En person gick omkring och bjöd muntligen gästerna till bröllopet. Byns ungdomar samt brudtärnorna samlades någon dag före bröllopsdagen för att klä brudstugan. Envar av dem medförde såsom lön ett eller flere lakan, vilka syddes ihop. Med dessa lakan bekläddes tak och vagnar. Längs taket uppfästes "kräktassar", så kallad jämna, eller grankvistar. I taket ovanför den plats där brudparet skulle vigas uppsattes en krans och en krona av ovannämnda grönt. Och på gavelväggen bakom brudsoffan fästes gröna kvistar bildande brudens och brudgummens förnamn. Här och där längs väggarna hängdes lammpetter. I var och en av dessa sattes tre hemstöpta ljus. Gardinerna fästes samman ett stycke uppifrån och i dem sattes en konstgjord blomma eller några myrtenkvistar.

Bröllopsmorgonen hämtades brudsätan till gården. Hennes första arbete var att av myrtenkvistar sammanbinda brudkrona och =krans samt brudgummens krans. Brudgummen hade gett bruden sidentyg till lysningsgåva och av henne erhållit svart kläde till "mundering". Bruden kläddes med krans, en grann blomma på bröstet, vit slöja samt vita vantar och strumpor och stora, rymliga kalvskinns kängor. Brudgummen bar nu sin nya dräkt med en krans i rockuppslaget och vita vantar. Tärnorna hade en blomma i håret och en på bröstet samt vita vantar.

Brudens egna samlades i brudgården. Då de voro samlade, anlände brudgummen med sitt följe. Alla marskalkarna redo. Brudgummen åkte i släde. När de närmade sig brudgården, stannade två marskalkar kvar, och de övriga, de s.k. föreridarna redo omkring hela foljet och sade adjö. De redo därefter till brudgården för att göra sig underrättade, om brudgummen och hans följe voro välkomna. Då de kommit fram till bröllopsgården efterfrågade

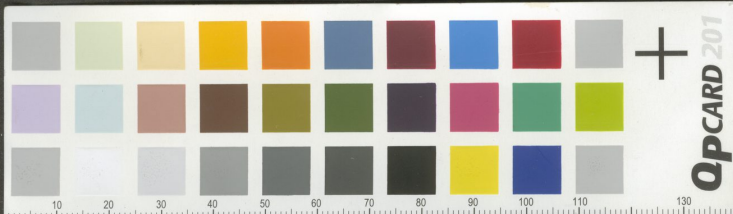

6
de brudens far. De blevo nu inbjudna, men vågade ej lämna sina hästar, emedan man vanligen gömde undan dem. Då trädde brudens far ut. Förespråkaren red fram med en hälsning ifrån ungarsven och brudgummen, om han med sitt följe fick komma och enlevera husets dotter. När de fingo ett jakande svar på sin fråga återvände de till brudgumms-följet och förklarade, att de voro välkomna. Därefter satte sig följet i rörelse och anlände till gården med brudgummen och talmannen i teten. De välkomnades av skänksvennerna med en välkomstnaps jämte tilltugg. Sedan blevo alla gästerna inbjudna i bröllopsstugan där talman och talmansmor sattes i högsätet. Brudgummen och marskalkarna blevo inbjudna i ett annat rum, där de fingo göra sig i ordning.

Då prästen hade anlämt, inträdde två marskalcker med en vigselmatta, som försiktigt utbreddes på golvet under kronan och kransen. Sedan kommo två andra marskalcker med var sin pall, dessa pallar placerades mitt på mattan. Därefter framträdde bruden arm i arm med sin far, som överlämnade henne till brudgummen. En psalmvers sjöngs, och prästen förriktade vigseln. Därpå följde brudskålen. Alla skålade med brudparet och lyckönskade dem. Sedan intogo alla sina anvisade platser, brudparet i garveln med talmannen bredvid bruden och talmansmor bredvid brudgummen o. s. v.

Vid middagen framrättes en talrik med en riken servett på, under servetten fingo gästerna lägga frivilliga gåvor, vilka överlämnades till ett på förhand beslutet välgörande ändamål.

Efter middagen spelades det upp till föredansen (pdonäsen). Talmannen bjöd upp bruden och brudgummen talmansmor. Sedan dansade brudgummen och bruden, talmannen och talmansmor, brudgummen och brudsåtan. Var och en marskalk bjöd upp sin tärna. Dansen fortsattes tills långt in på natten med kaffe och hembruggt öl emellan. Sedan hurrades brudparet och svärföräldrarna sittande på en stol mot taket. Därefter dansades kronan av bruden.

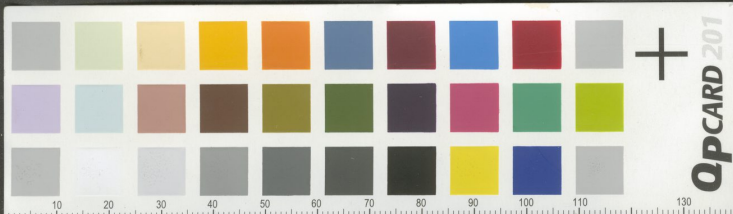

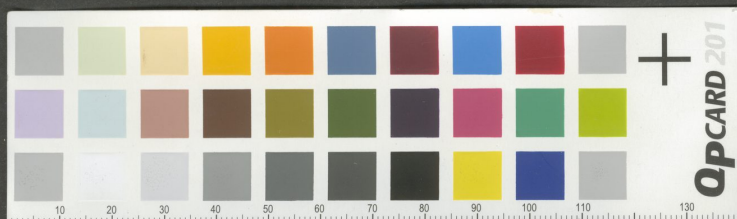
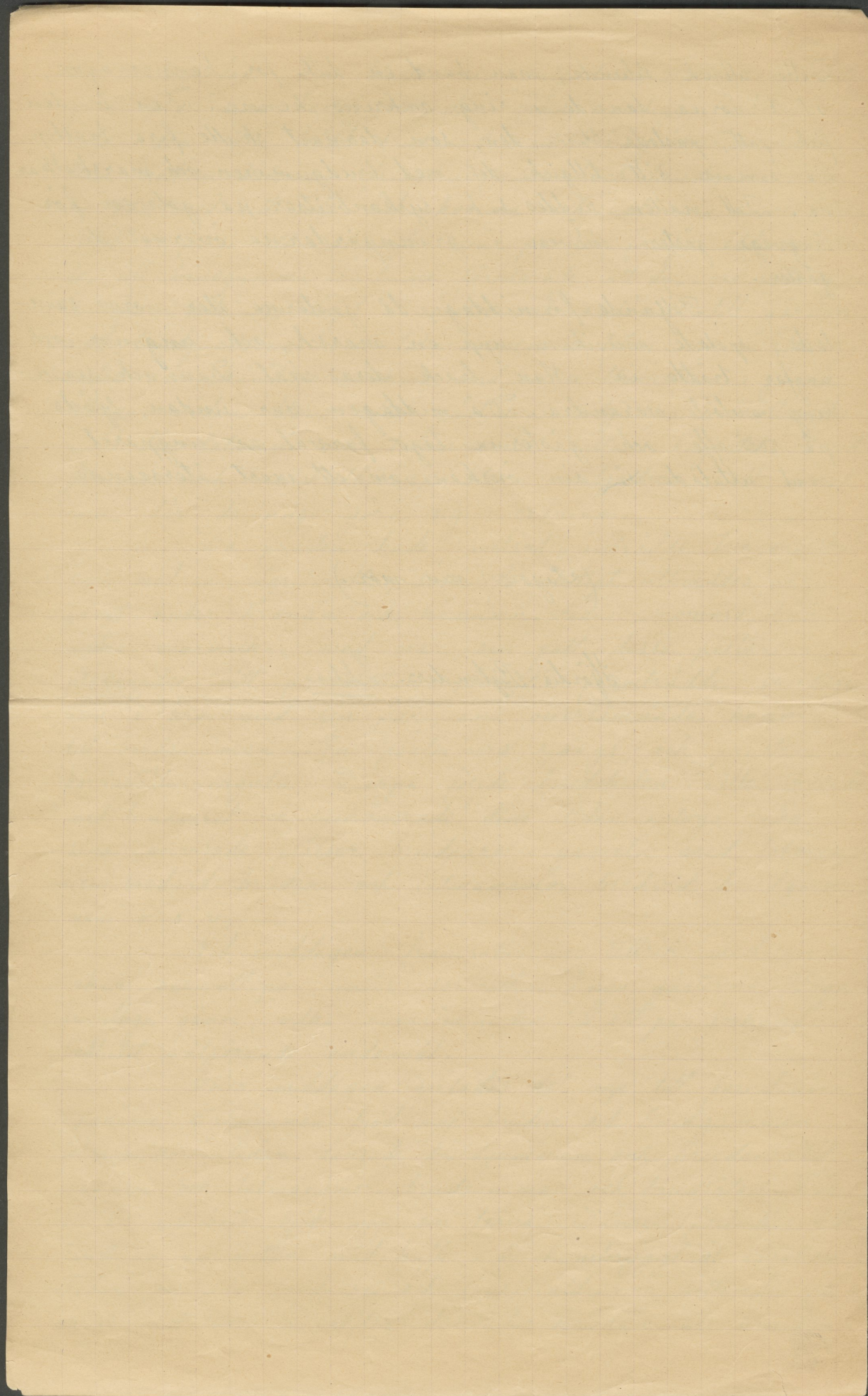
my
7
Detta tillgick sålunda, man band en duk för hennes ögon,
och tårnorna dansade i ring omkring henne. Den bruden
fick fatt, påstods bliva den, som därnäst skulle fira bröllop.
På samma sätt tillgick det med brudgummen och marskalkar-
na. Till matten reddes s. k. syskonbritsar på golven för
långväga gäster. Även i granngårdarna övernattade
gäster.

Följande förmiddag, då gästerna äter voro sam-
lade, spelade musiken upp en marsch, och ungmor och
ungfar trädde in. Man drack deras skål. Dans och serve-
ring avlöste varandra. Då middagen var undan, bjöds
på reskaffe, och gästerna togo farväl av ungpåret
samt uttalade ~~sin~~ sin önskan om ett snart återseende.

(Såsom: min mor.)

Hjördis Rylander. Lillemor.

reg

Ett bröllop

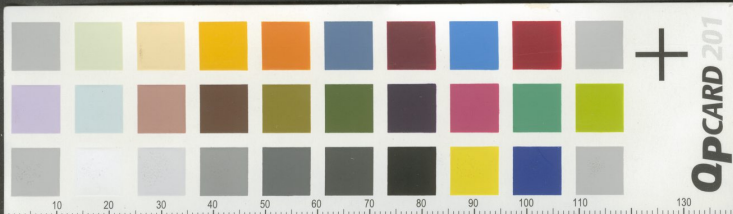
På 1840 talet firades bröllop å Fridja gård i Karis socken.

Maten tillreddes i storstugan. Det var inte små mängder som förskog, då hela släkten skulle inbjudas och bröllopet varade i 3 å 4 dagar. Så väl den goda kalven, som det feta svinet fick vid detta festliga tillfälle sätta livet till. Vid sådana tillfällen satte man stor ära uti, att det skulle finnas rikligt av allting.

Förbudningen tillgick på vanligt sätt. Vaggarna i stugan kläddes av lakand. Golvet var renskrat och bestrött med hackat grannis.

Bruksäta kallades den kvinna, som klädde bruden. Både bruna och brans beagades. Klädningslinet var åtsittande, kjolen var veckad och kallades också "rockjol". Tärnorna hade likadana klädningsgar, som bruden och boro en myrtenkruis på vänstra sidan. Brudgummen var klädd i svart med en myrtenkruis fäst på vänstra rockuppslaget. Marskalkerna åter hade sin brans av myrten på den högra sidan.

Bridparet togade in. Främst gick spelmannen, som spelade en bröllopsmarsch. Efter brudparet kommo tärnor och marskalkar par om par, sedan de övriga gästerna. Vid rummets högra ända var en matta lagd på golvet och på den stodo två pallar. Brudhimonen uppehölls av fyra marskalkar. Den utgjordes av en brotig sjal, som uppehölls vid de fyra hörnen av häppar. Tjgeln tillgick på vanligt sätt. Det var ett ont omen, om någondera av de nygifda epp förän den andra t. ex. ett olyckligt äktenskap. En soffan var ställd invid en av väggarna, och då brudparet stigit epp från pallarna, och skulle de gå till soffan, två tärnor skulle skyndsamt vika ihop mattan och föra ut den, förän brudparet hunnit sätta sig i soffan. Efter detta trädde brudrätan och prästen först fram, för att lyckhänska brudparet. Brudrätan gick fram till bruden, prästen till brudgummen.

9
Brudskålen dracks innan man började äta. Brudtärnan
skålade med bruden, prästen med brudgummen, sedan bröl-
lopsmiddagen. Maten bestod av: aladoler, grynsläda, stek, sats-
pa, dessert, ofta också smörbakelser till kaffet, som drack ovan-
på maten.

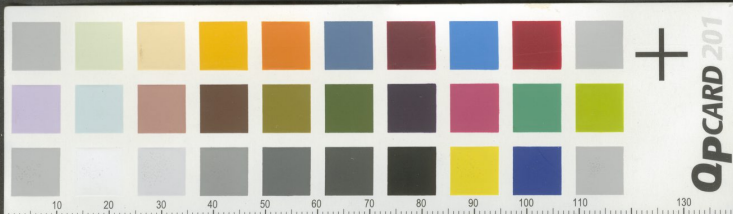
När man ätit, börjades dansen. Först dansades "polonäs".
Dansen börjades med brudparet. När alla paren dansat si-
na tur, övergick man till vals och polka. Dansen pågick
till 5-6-tiden på morgonen, då bruden skulle kläddas till
ungmor. När hon äter kan en gäende vid sin omars si-
da, skulle man dricka ungdomarskålen. Sedan brudskun-
den kläddes av, skulle alla bilda en stor ring. Bruden
skulle gå in i ringen med en duk bunden för ögonen.
Den hon först fick fött uti skulle först bli gift.

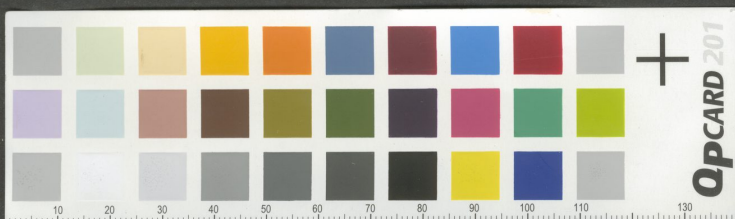
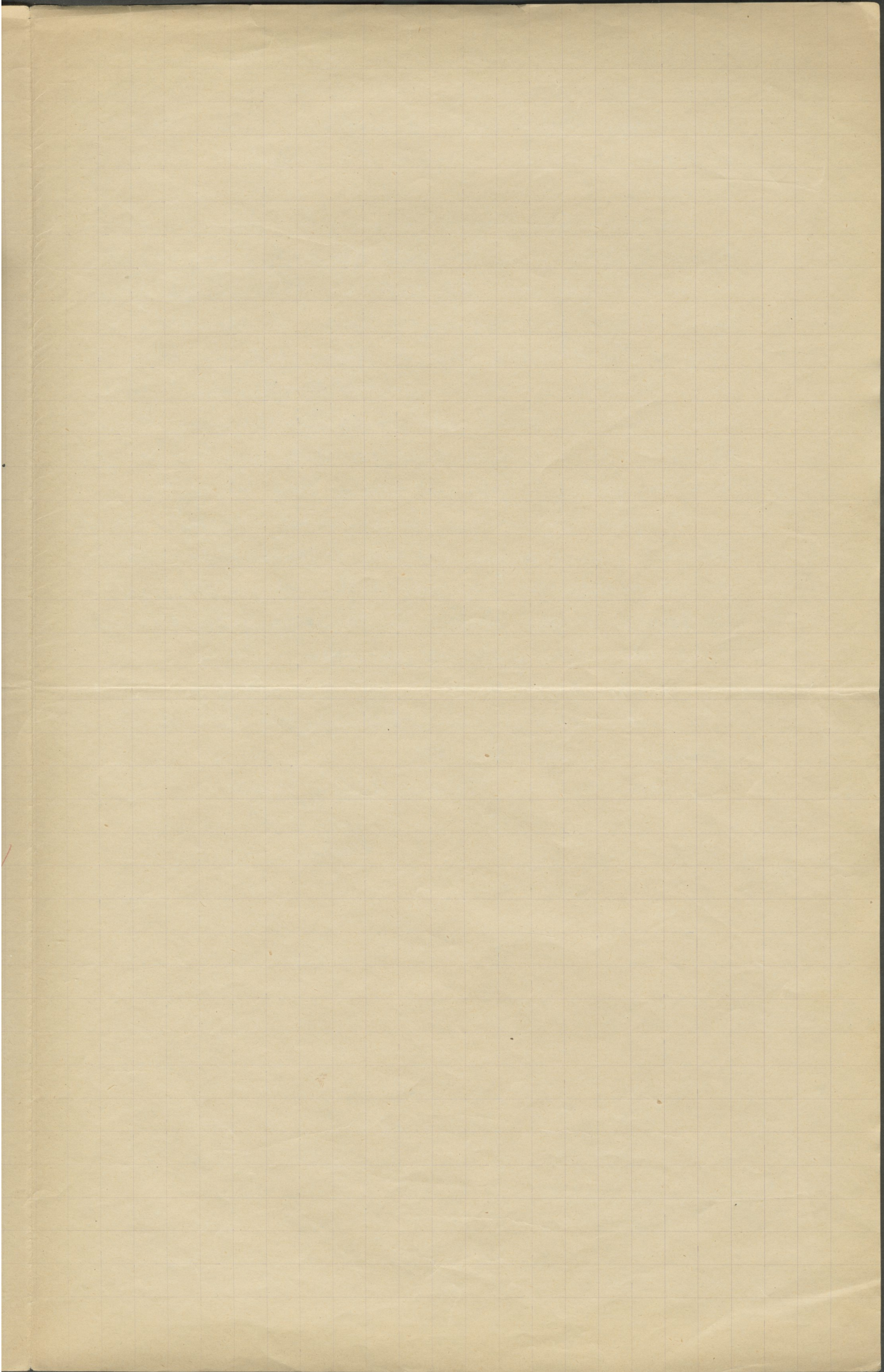
Ungmorssklädningsen var en enkel allmogesklädnings.
Mänsken bequas ännu i de s.k. nationaldräktarna. Då börja-
de ungdomsdansen. Ungmor sattes på en stol. Fyra kar-
lar togo en i varje stolen. Då dansades polka. Alla skulle
i tur och ordning dansa på stolen.

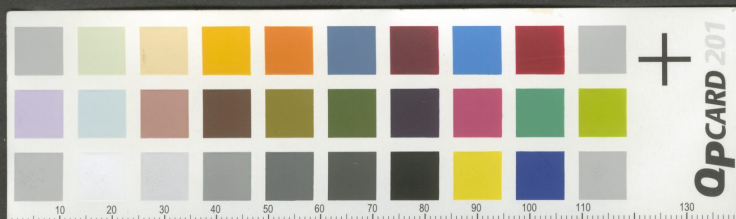
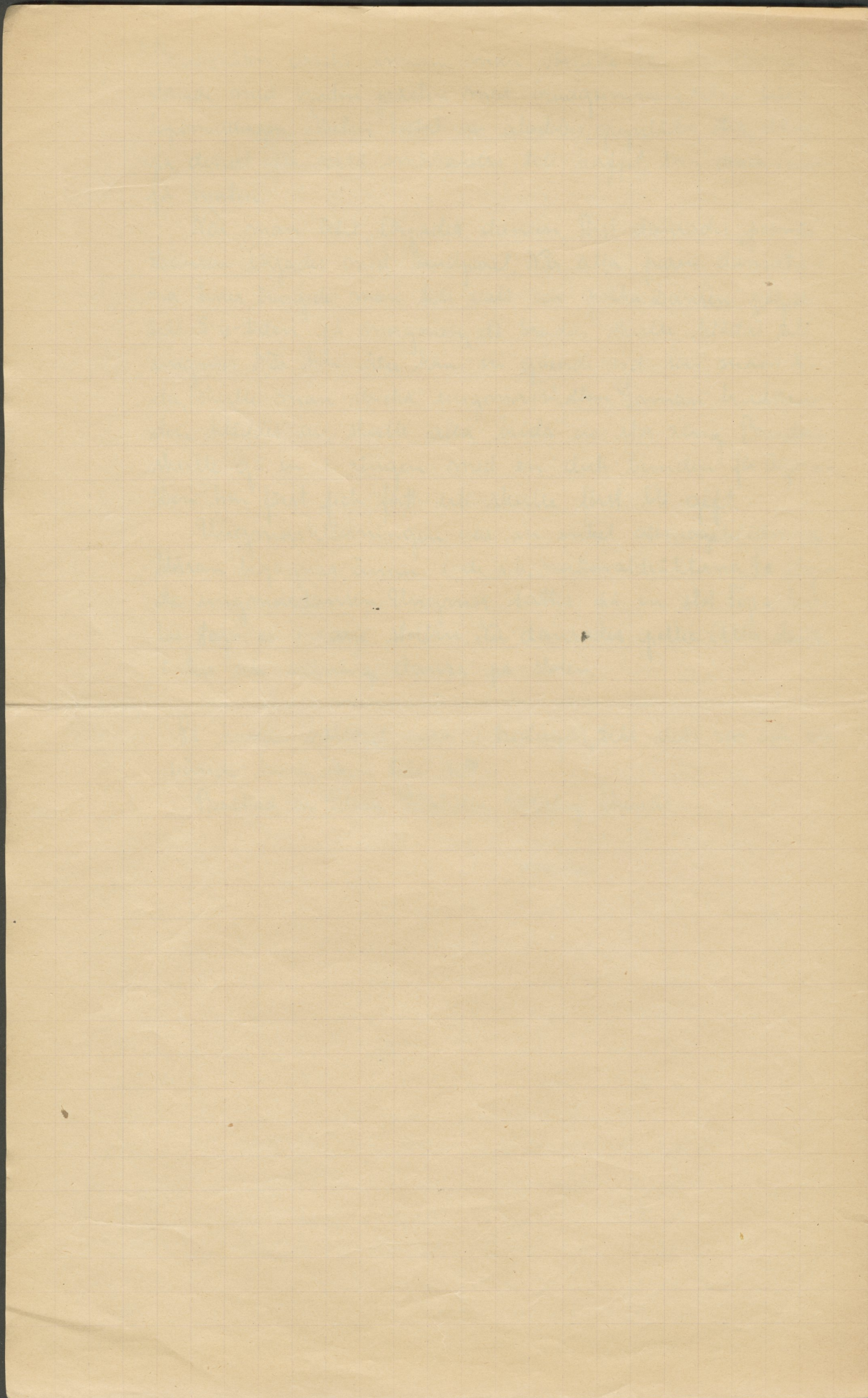
På kunde bröllopet vara i tredagar, till dess var och en
vände hem igen till sitt.

Berättad av Håra Wäholm, Söderby, Ekenäs.

(Lönsmän folkhögskolan 1910.)
W-n.

Esbo

ny

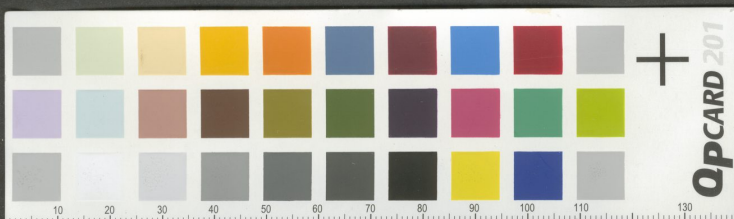
Ett bröllop.

I Esbo socken, i Gammelgård by, hölls ett stort bröllop på hösten 1870. Det var, då byns rikaste bondflicka Karin Svensson, från Juva hemman, vigdes med bondesonen Erik Lonn från Tavastby Lunnar. Brudgården var det största hemmanet i byn. Boningshuset är omgivet av en vacker park. Där växer stora, ställiga ekar samt en mängd andra träd.

En vecka före bröllopet började tillrättningarna till densamma. Rummen i boningshuset städades och skurades. Gårdsplanen skulle rengöras och putsas, lövsal uypföras och iordningställas. Mor Brita efterskickades. Det var vanligt på bröllopen, att mor Brita skulle sköta om matlagningen och byggningen. Värddinnan fick ge fram vad som behövdes, och mor Brita tillhörde det. Hon fick med andra ord styra och ställa om alltsamma, så att ingenting skulle bli afgjort, samt se till, att allting fanns i tillräckliga mängder. Kokkärl såsom grytor och pannor samt tallikar, knivar, gafflar, skedar och glas lånades från granngårdarna.

Till bröllopet voro byns alla hemmansägare med familjer inbjudna. En mansperson gick omkring och framförde ljudningarna. Då han kom till en gård, fick han ej sätta sig, innan ärendet var framfört. Alla gäster bjöds till brudgumsgården.

Brudsätterskan kom tre dagar före bröllopet, för att hon skulle få allt dekorerat och i ordningställt. I salen skulle väggarna kläs med lakan. På lakanen sattes kransar. Dessa voro uypfösta vid taket och hängde ned ända till golvet.

På ena sidan av salen, där vigseln skulle ske, uppsattes brudhimmeln som bestod av en färgrik silkesdjäl. En djäl eller ryg utbreddes på golvet. På denna placerades två pallar, vilka voro stöppade och hade långa fransar kring kammarna.

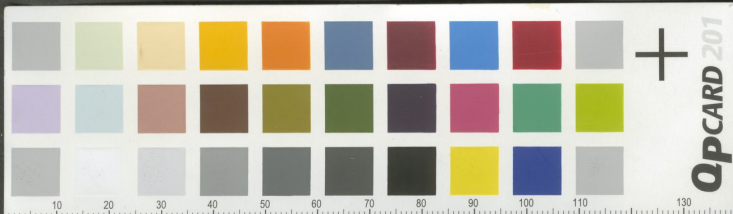
Då gästerna på torsdagen anlände till brudgumsgården, bjöds där på kaffe. Det var brukligt att brölloren skulle börja på en torsdag. När kaffet var drucket anträdde färdan till brudens hem. Brudgummen och talmanen åkte i samma härra i spetsen för läget. På vardera sidan av dem red en föräldare och framför dem fyra. Då de nalkades brudgården redo de fyra ryttarne, som voro i spetsen, med så hård fart som hästarna kunde prestera, till brudgården för att fråga, om de hade kommit till rätt ställe och om brudgummen var välkommen. När de fått jakande svar, återvände de och följde med de andra.

På brölloret funnos fyra marskalkar och fyra tärnor. Tärnorna hade en krans av blommor i håret. Marskalkarna igenkändes på blommor, som de bar på rockuppslaget.

Bruden var klädd i en svart sidenklänning med korta ärmor. Framtill på huvudet var fästad en blomkrans, och bakom den på huvudskullen funnos myrtenkronan och stjärnan. Brudgummen var klädd i vanlig högtidsdräkt med en myrtenkrans på rockuppslaget.

Under vigseln, då brudparet böjde knä, förökte bruden att få sin armåge framför brudgummens eller hans jackskört under sitt knä. Hon skulle då bli hans överman i äktenskapet.

Efter vigseln bjöds på vin. Det var och en utdelades ett glas och alla fingo gå och

ny skåla med brudparet och lyckönska dem. Detta kallades att dricka brudskålen.

Efter brudskålen dansades polonäs. När dansen var slut, spisades den första måltiden. Rätterna voro många.

Den riktiga dansen vidtog efter måltiden, och fortsattes hela natten. Musiken bestod av två fioler och en klarinett.

Under dansen suto de äldre gubbarna ute i lövsalen. Där diskuterades det, samt konsumerades hembränt. Till natten foro många av de äldre hem, men ljödos att komma tillbaka följande dag.

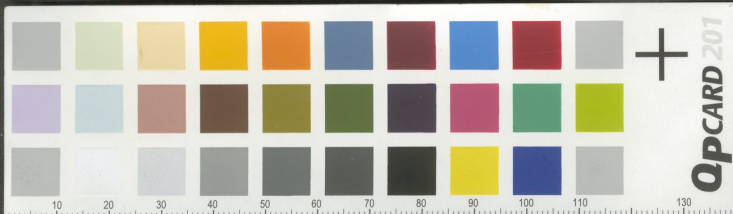
Under loppet av natten dansades kronan av bruden. Hennes ögon förbundos, och alla dansade i ring omkring henne. Hon skulle då sticka en kvist av kronan i någons hår. Den, som fick kvisten, skulle därnäst stå brud.

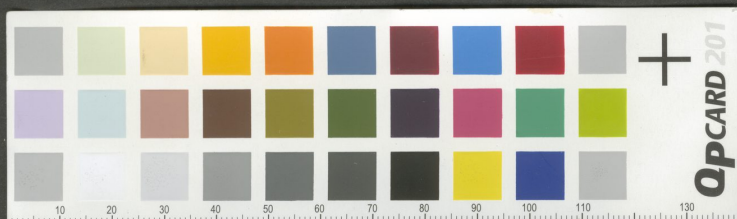
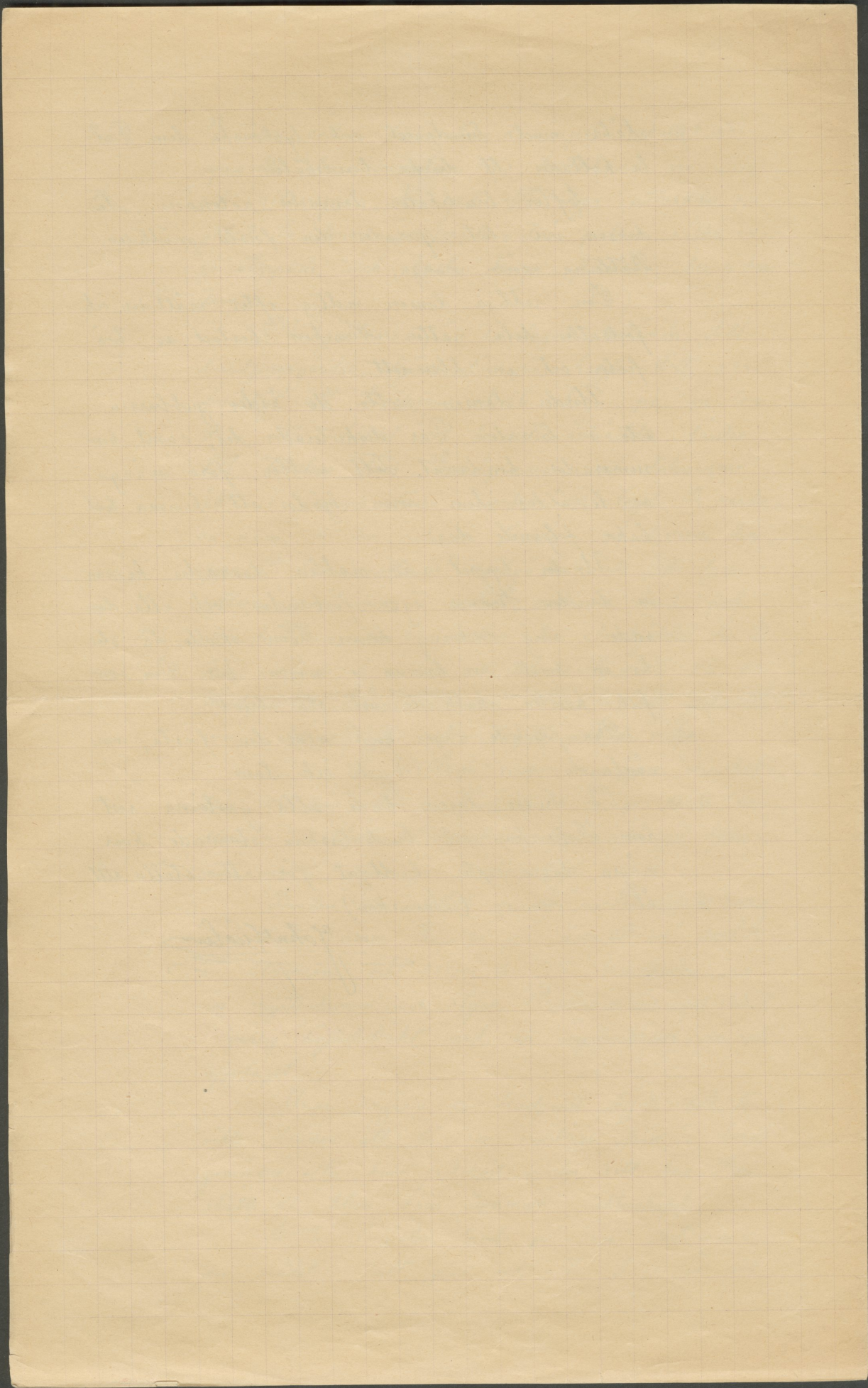
Den följande dagen gick som den första, omväxlande med mat, dryck och dans.

På tredje dagen hade alla gästerna rest hem. Lokerskan och brudsätterskan stannade kvar några dagar efter bröllopet för att ställa allt åter i ordning. ("Larinskan")

John Gustav

Svenska folckundsmannen
1720.

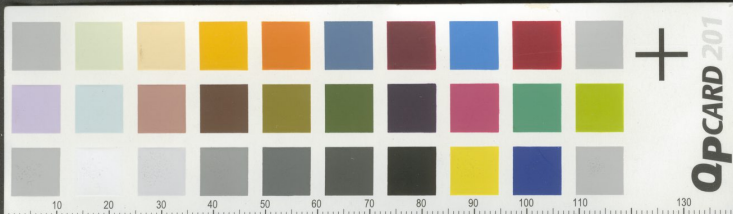

Det var vid middagstid för en mansal-
den sedan. Allting gjordes i ordning på Gåtar i
Fredriksby ty följande torsdag skulle Stava, dottern
i huset fira sitt bröllop.

Hon hade fått brudgunn genom ett kyrk-
besök, vilket gick till sålunda. Stava klädde sig
i vanliga kyrklåder, påskolårtill ett bälte och midjan.
Vid bältet hängde hon en tunn knivslida. Kladd
på detta sätt, tog hon sin fader med sig och begav
sig till kyrkan. När de kommo in i kyrkan,
sade fadern: „Min dotter vill mannas.“ Då svarade
Stava: „Gud låt förs ord sannas.“ När detta var
sagt, gingo de ett par ror i kyrkans kyrkan, men
togs sedan plats på en av de främsta bänkarna.
När de satte sig märkte Stava, att knivslidan ej
mera var tunn. Hon hade nu fått det hon väntat
men visste ej av vem. Det skulle hon nog få
reda på. Alltså, efter två veckor var hon i kyrkan
igen. Det lyckades, ty i kyrkdörrens nätt hvar den
pojke som hade stuckit knivens i den hvar kniv-
knivslida. De bekantade sig och sade sina namn.
Hon hette Erik och hon Stava. I kyrkan gjordes
sädes början till den vänskap, som hade lett till
att nu skulle det bli bröllop på Gåtar.

De equitliga tillrustningarna började en
vecka före bröllopet. Brännvinet hade nog tidigare
beränt, men nu började man med ålbruggs-
gen och brädbakning. Vid denna tid gick även
talmanen omkring med bjudningarna. Han
skulle alltid vara den bjudande och kunna säga
vackra ord till den som bjöds. På Gåtar gjorde
man även en lördag och en ärepost. De yttre till-
rustningarna räcker ända till dagen före bröllopet.

Tidigt på bröllopsmorgonen kom grannar
Lafsa till brudstället för att kläda bruden. Hon
var sedan gammalt känd som en av de bästa

14
brudbrätschor. Brudbrätskor och stora gunga
nu båda i ett enskilt rum. Men brudbrätskor
ridde sig ej ensam, han ropade ofta på hjälp.
Än behövde han en rak, än en annan. När bruden
var färdigt klädd med braga och fens alms lång
släja, lämnades bruden ensam. Men här var ej tid
för stora rådplägringar fören tärnor och marskal-
karna började infinna sig vid 11-tiden. De gunga
nu i brudens rum och vistades där tills gäster-
na började infinna sig.

Vid 12-tiden syntes fyra ryttare kom-
ma på vägen. De rido i fullt galopp fram till
brudgårdens och frågade efter brudens far. Men vad
nys det ser ut som hans ej skulle finnas i brud-
gårdens. En av ryttarna fattas i tyglarna och
åmnar rida in. Då kommer värden ut. Han ha-
de nämligen ställt sig bakom dörren. Samme
ryttare som tänkte rida in för trappan uppläs-
ser nu en så lydande förordningslåt:

"Vi äro hit komna med en hälsning
från Erik At i Norby av Arnas döcker. Han
avreste för en kort tid sedan för att dräka åt sig
en följelagerstka, vilken skall dela med honom
sorgens bekymmer eller njuta glädjens sötma för
deras återstående levnad. Och som vi nu ha fått
den äran, och av honom blivit utvalda att vara
hans följelagare eller biträdare, att förkunna hans
ankomst, så skola vi alla oadnjukast å hans
vägnar ankälla oss härbärge och kvarter för
honom själv och hans svit, emedan vi blivit
undermåttade att hans kärleksliga brud skall vistas
här! När han läst till slut, sade husbonden: "Låg
välkommen åt ~~skars~~ brudgummen och hans
följe."

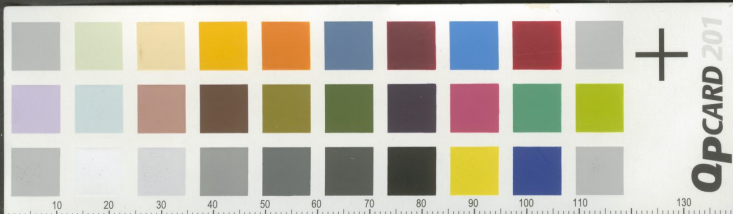
Nu kommer skänksvennen med ett glas
vin åt varje förordare. De dricka med fart och begi-
va sig sedan av i fullt galopp tillbaka till brud-
gummen och hans följe. Här ropade högt: "Välkom-

rum!" Sedan ordna de sig i par och rida så fram-
för brudgummen ända till brudgårdens. Brudgum-
men jämlte hans par, som båda åka i samma
kärra, stiga först av och gå rakt fram till trap-
pan, där de mottagas av värdspolket. Några mi-
nuters rast, och så är gärdens full av hästar igen.
Det äro de allmänna gästerna, som nu börja
infinna sig. Alla uppassare ha fullt upp med
arbete. Höstarna skola placeras så bekvämt som
möjligt och cherrutans på hö.

Nu börjas klackan liela med ett, och alla
söka sig in i salen för att vara med an vigseln.
Prästen, som anlånt för en timme sedan, stiger
fram och förättas vigseln. Efter vigseln gratu-
las paret av gästerna. Brudens fader bjuder till
middag ute i lövsalen. Här placera sig alla efter
gästförmånde. Maten består för det mesta av
akokt. Limpas och köttstycken äro icke obekant, sedan
var och en för skåra åt sig efter eget behag. Allt
som optast går någon till åt eller vinbordet för att
på en liten sup på maten. Skänksvennen får
springa så att svetten rinne, ty allt som of-
tast skola blaskar och pot fyllas på.

Efter det mättiden spirats äro alla dans-
färdiga. Man dansar i samma sal där vigseln
förripgått. Den första dansen kallas polonäsens.
Talmannen gick först fram och bjöd upp bruden.
Därefter bjöd gick brudgummen och bjöd Talman-
nens hustru. Dessa par gingo först och efter
dem kom tärnor och marshaller. Denna dans
var mycket enkel; paret gingo endast några
varv omkring galvet. Men efter den spelades
en vals, och då blev det liv på galvet. Utan
vals spelades ännu polka och kadrell m. m.

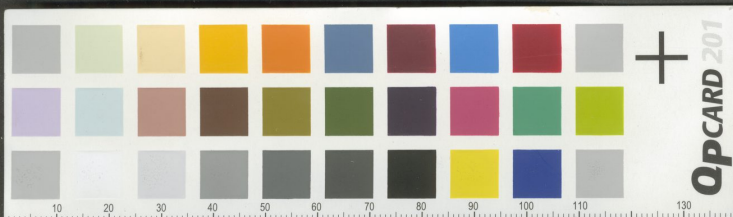
Kvällsvardens äro ej på någon bestämd
tid. Man kunde fritt gå till matrummet, när
man ville stilla hunger eller törst. Några hade
stillet sin törst alldeles för mycket, de måste

16
båras bort, när deras ljud blev för stort. Dansen
pågick till kl. 4 på morgnen. Då såg de sig
huru, som ej hade alltför lång väg. De övriga
försökte man placera så gott utrymmet tillät.

Vid 10-tiden på morgnaden dag började gästerna
infinna sig igen, för att fira andra dagens
bröllop. Skänksvennen bjöd först på kaffe. Ung-
man var alldeles osynlig. Efter kaffedrickni-
gen bad talmannen musikerterna att spela ung-
morsmarschen. Därmed tog de ungmor och ung-
par in i bröllopsdansen. Ungmor hade varken
krana eller slöja, ~~men~~ ^{och} stället var hem en schal
över axlarna. Brudparet jänte tärnor och mar-
skalkar stoda nu omkring ett bord, medans
musikerterna spelade. Därpå draks ungmorskä-
len. Skänksvennen kom in med ett glas vin åt
alla närvarande. Vid den drickandet skålas och gratu-
las ungpåret först av talmannen och hans hustru,
gratulerandet fortsättes av tärnor, marskalkar och övri-
ga gäster. Efter framförandet av lyckönskningarna dansade man
en vals och några långdanser för att färmare liv i marskat-
karna som skulle "hurra-opp" brudparet och talmansparet.
Det var ett litet krus att på talmannens på en passlig st.
Han låtsade nämligen hålla sig undan äran att bli hurrad.
Vid dessa lockelser fick man honom på en passlig, och
hurrapus gjödo med kraft i dans. Sedan ungpär
och ungmor jänte tärnor och marskalkar upphur-
rats, förflöt dagen under 8 kaffedrickande och åtan-
de, till dess kvällen kom. Tidigare har nämnts, att
första dagens bröllop lämnat några berusade pers-
oner efter sig. Men nu märkte man när dauren skulle
börja, att rätt många hade alldeles för svaga ben för
att kunna dansa. De blevo liggande och måste föras
bort.

Vid midnattstid började avskedtagandet.
Några avskedsängar till brudparet och så begåvo sig
de flerta gästerna till sina hem. Endast skänksven-
nen och några andra hölls ännu på tredje dagen ett

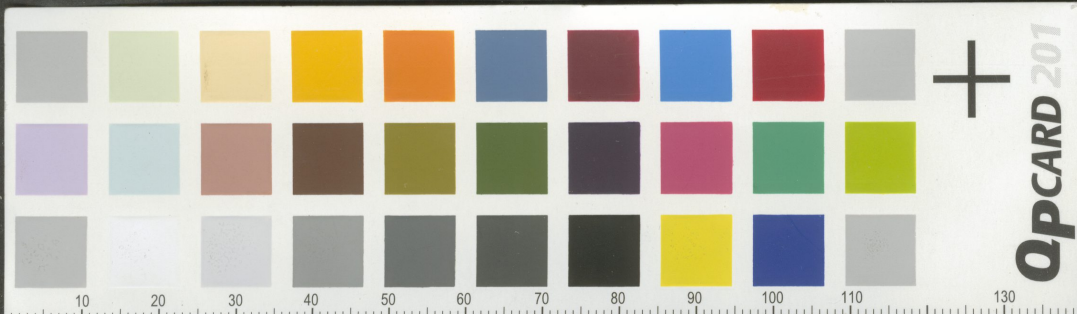

litet efterkalas. Men i stort sett var bröllopspiran-
det nu slut och Erik och Stava färdiga att stiga
ut i livet som gift folk.

Hjalmar Pihlflyckt.

Lagerman August Falk, Sibbo.

Svenska folkskoleakademien
1920.

Man lättradi
led vinda
urraropu
och ungr
rats, för
di, till o
första o
mer efl
borja, at
att kun
bart.

Några
di fl
nen oc

OPCARD 201

Det bröllop som jag här har att beskriva firades den 29 aug. 1888 på en gård i Södra Kyrkstätt.

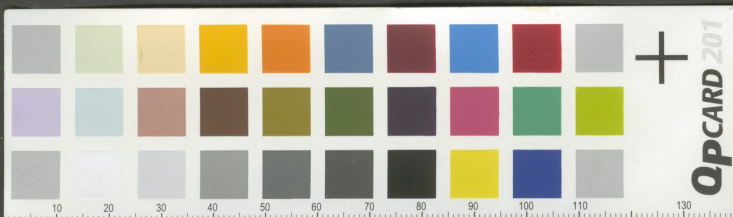
Bruden var en 17 års flicka. Han var enda dattern på gården. Brudgummen var 29 år. Han var bondesön och ~~och~~ ma från granngården.

Bruden skänkte sin svärmar en sjal, brudgummen likaledes sin svärmar en sjal. Bruden erhöi av brudgummen till bröllopet såsom brudskänk en vit klädnings, snärkängar av svart tyg samt örhängen av guld. Bruden skänkte brudgummen skjorta, kalsanger och strumpor. Det var mycket viktigt med dessa saker. De skulle vara färfärdigade av bruden själv.

Flere dagar ^{förut} byggdes öl och bakades flere sorts bröd. Brudstugan var klädd med guirlander ovan fönster och dörrar. Dörrarna lyftes bort och bemärdade, vita gardiner upphängdes i deras ställe.

Bjudningskorten varo beställda från ett tryckeri. De voro tryckta i färger och sändes per post. Postväsendet var på den tiden ännu ganska outvecklat, men det fanns ändå till.

Bruden fick icke gå ut på bröllopsdagen. Han skulle icke få se brudgummen före vigseln. Brudsätan stängde in henne i det rum, där han skulle klädas. Vid 3-tiden på eftermiddagen kläddes bruden av brudsätan. Bruden ^{bar} den vita klädningen han hade fått av brudgummen. Han bar vidare en lång vit släja, som rakte ända till galvet. Den var fästad vid myrtenkranan, som han bar på sitt huvud. Kranan var dessutom prydd med vita rosor. Vid släjan varo fästade myrtenkrutar. Om livet hade han ett långt skärp av vitt siden. Håret hängde löst och fäst i skruvlockar ned öfver ryggen och axlarna. Sådan var den vanliga brudklädseln på den tiden. Stora blomsterbuketter av granna rosor ^{och} även brukliga. Men bruden råkade just vid denna tid hava sorg, och därför voro alla de blommor som han smyckades med vita.

19 Brudgummen var klädd i svart frack-kostym.
Han bar en myrtenkrans på vänstra sidan av bröstet.
Denna krans hade bruden bärandit.

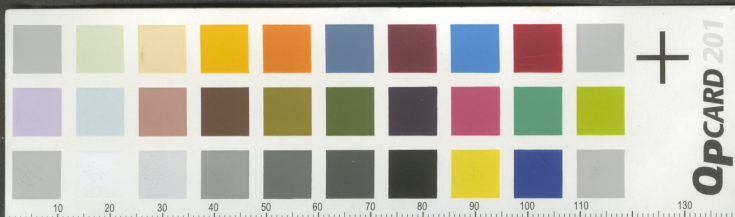
På bröllopet funnos 7 par tärnor och marskalkar.
Tärnorna voro klädda i vita klädningsar. De hade siden-
skärp i olika färger om livet. Håret var utslaget och var
på huvudet uppfäst med blommor så mycket, att det
icke föll ned i ansiktet. Varje tärna fick binda en myr-
tenkrans åt den marskalk han ville hava. Om detta sa-
des, att tärnorna valde sin lycka. Marskalkarna voro
klädda i svarta kläder. Var och en av dem hade en blom-
buket åt sin tärna.

Bröllopsdagen betraktades såsom helgdag. Då var allt
arbete till största delen undangjort; det som återstod var
endast småsaker.

De som voro bjudna, släktingar, vänner och en stor
mängd bekanta, samlades hela dagen, kan man säga.
En del komma med båt från Helsingfors. Andra åter
komma med hästar från grannsocknarna och hemsock-
nen. De som hade nära väg komma gäendes. Både
familjerna hade stor släkt både nära och fjärran. Där-
för uppgick gästernas antal till flere hundra personer.

De två bästa fiolisterna i socknen hade i uppdrag att
sköta om musiken. De hette Fläggman och Laaksonen.
Under det brudmarschen spelades, ledde bruden av sin
far från nedre våningen till den övre våningen, där vig-
seln förrättades. Brudgummen mötte henne fram till
brudpallarna i salsdörran och förde henne fram till
brudpallarna. Under pallarna hade man brett ut en stor,
grann matta. Marskalkarna komma efter, var och en
ledsagande sin tärna. Sedan de fört tärnorna till sina
platser, taga de ett ljus i varje hand. Genom dessa ljus
förstärktes belysningen samtidigt med att feststämningen
höjdes. Belysningen utgjordes föröfrigt av färlilffället
uppsatta lampeter. De bestada av brädlitlar med ihorra-
de hål för tre ljus och vara fastspikade i väggen.

Prosten Lybeck förrättade vigseln. Brudparet stod sin-
der vigseln så nära intill varandra att icke ens dagen skub-

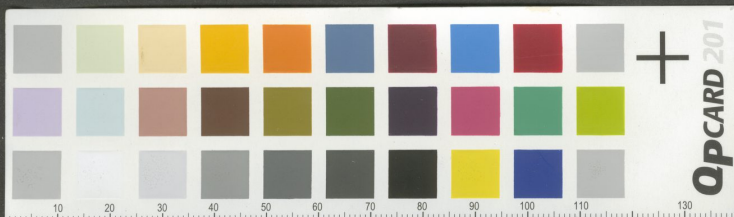
te skina emellan. Lessutän var det en mycket viktig sak, att båda skulle svara lika högt, samt falla på samma gång på knä och stiga upp igen. Om den ena svarade högre, så skulle den få större makt i äktenskapet, och den som blev knästående efter den andra skulle förr bäddas i graven.

Efter vigseln följde lyckönskningar och gratulationer på vanligt sätt. Först kommo de nygiftas föräldrar och syskon och gratulerade, sedan släkt och vänner. Brudskålen dracks med konfekt. Prästen yttrade bland annat: "Jas, de här va de första ljonepar, som jag har viggt i Kyrkslätt."

En stund efter vigseln följde dansen. Stor trängsel var rådande. Alla darrar voro bartyftade, musiken hördes igenom hela huset och det dansades överallt. Genom trängseln och dansen steg temperaturen i rummen, så att fönstren måste öppnas. Andra dagen hittades stora flikar av brudens slöja runt om på gården. Slöjan hade varit av förlegat tyg, och då bruden dansade i trängseln, hade slöjan blivit sänderstiken.

På natten intogs bröllopsmåltiden. Det var stående måltid. Hakerstän var hemma från Ljundeå. Han beträddes av traktens vanliga uppasserskar och uppassare, omkring 10 personer. Måltiden bestod av den tidens finaste rätter, t. ex. leverpastejer, gäsallad, pyramid och sandbakelser, och vem vet vad allt som då var framdukadt. En del smakade bra, andra illa. En av gästerna hade sagt om brödet: "He va' som he va' taka som haspläv, int ble man alls mätter å he." Efter måltiden fortsattes dansen. Den räckte till 10-tiden på förmiddagen. Sedan blev det en par timmars vila. Den dagen voro alla underlydande bjudna på middag.

På dagen börjades dansen igen, då gästerna blivit trakterade med mat och förfriskningar av annat slag. De av tärnorna, som hade den längsta vägen, reste hem 8-tiden om kvällen. Dansen fortgick ännu med

liv och lust. Gästerna trakterades med mat och dryck,
och glädjen var stor. En del gäster reste tredje dags kvät-
len, och de övriga stannade till den fjärde dagen.

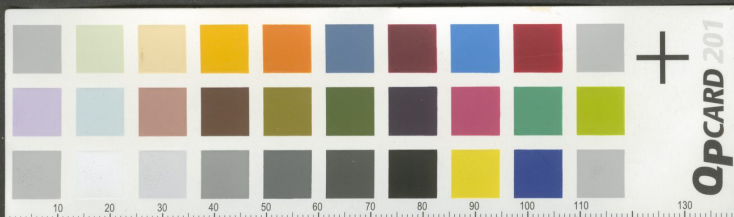
Lagöman Olga Bäckström
Vadnäs.

Lagöman

Upptecknare:

Edla Blomquist.

Sv. folkakademi. 1720 Wm

Ett bröllop

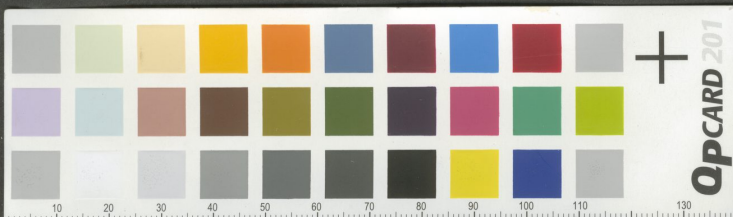
107

Ett äkta bondbröllop gick av stapeln ä Ollus gård i Lålar den 12 maj 1887.

Bjudningen tillgick sålunda: Brudparet körde kring socknen och andra socknar med från gård till gård och bjödo släkt, vänner och ungdomsbekanta. Tio huvuddynor placerades i sitsen i karran, dynornas övertåg, "öfvingåtan" voro igenbundna med långa röda sidenband. På dessa dynor sutto brudparet. Bruden och brudgummen voro smyckade med blommor; dessutom hade bruden schalar, sidenband, hufvud och pärlor på sig. Bjudningen tog en rocka i anspråk. Under tiden gjordes i ordning till brölloppet vilket skulle stånds i fyra långa vändagar. Det bakades och bryggdes både i brudens och brudgummens hem. Dagen före brölloppet anlände kockarna, brudkläderskan Beata Berg eller Leppä (död) jämte fiolspelmännen hennes man och son. De voro hemma från Mäkipää.

Bröllopsstugan kladdes av byns ungdomar med röda och vita fransalakan och speglar. Brudhummeln och brudstolen kladdes av brudparets kusiner. Bord och säten lånades och hördes till bröllopsgården. Sist och slutligen, när allt var undanstakat, och alla hade ätit kerallsvarden, börjades dansen, vilken trädde med liv och lust ända till midnatten, då bruden och brudkläderskan skjutsades till Mäkipä, till det ställe där hon skulle klädas, cirka fem kilometer från bröllopsgården.

På torsdagen började brölloppet. Sedan alla gäster hade samlats, for man åter med häst efter bruden med talmansfar och mor jämte spelmännen i spetsen. Bruden bar allmän bruddräkt, svart klädning med krona på hufvudet, pärlor runt halsen, vit kappa över bröstet, och axlarna smyckade med sidenband och blommor samt långa manschetter, även de utsmyckade med sidenband i alla färger. Vängeln försiggick i brudens

109
23
hem i själva brudstugan. Efter vigseln följde gratulationen.

Bröllopsmåltiden serverades på långa bord. Omkring dessa sitta gästerna och lät fisk- och köträtterna sig väl smaka. Bysn flickor passade upp vid borden. Detta var i den gamla goda tiden, då „nubben“ icke fattades, mellan varje rätt skulle det smakas ur skålarna. I förbifarten bör nämnas, att 75 kanner brännvin hade anskaffats till brölloppet. Dansen börjades med en vals av själva brudparet; sedan följde menuett med brudparets föräldrar. Den ena menuetten hann knappast sluta, förrän en ny ständes upp. Så höll man på ända tills brudparet hade dansat med alla gästerna. Sedan kom tiuren till mjölkbärarna och golvständarna. Av dem fick man mycket pengar. Dens gävas bruden, när han dansat med dem. Alla mjölkbärarne fingo mat och kaffe.

Andra dagen kläddes bruden på närma-
re håll, ungefär en kilometer från bröllopsgården. På morgonen hemtades bruden. Brudparet hurrades, bars ut och sattes i en schäs, denne drogs av brudgummens bröder, vilken även var brud-
klädd, ehuru hans krona var endast av papper. Brudparet hade tåmmar på honom. Dessutom var längs bägge fim-
melstängerna utklädda pojkar och gubbar om varandra, vilka även drogo. Vid ankomsten till bröllopsgården lyftas brudparet ur schäsen och sattes på två hopbundna stolar, hurrades och bars in i bröllopsstugan, sattes på ett bord i mitten av stugan, sedan kypades och dansades runt brudparet ända tills alla skålat med dem. Sedan följde dansen. Nu dansade brudparet först med de flickor och pojkar, vilka varit tillsammans föregående natt. Skänksvännerna gingo jämt och ständigt omkring med skålarna och bjödo gästerna. Bredvid spel-
männen stod ett bord. Vid detta satt en skänksvän och skänkte i åt dem, vilka önskade skåla med varandra.

Tredje dagen kläddes bruden i en av granngårdarna. Bruden var nu klädd i rött klädnings med samma utstyrelse som de två första dagarna.

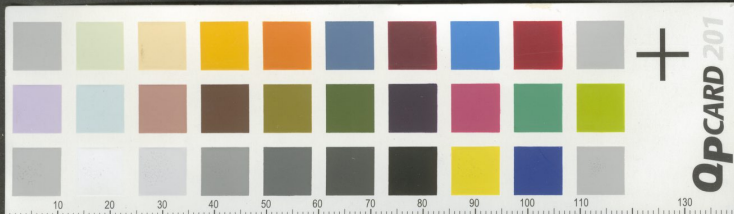
Brudfärden dansen, skålningarna gingo ungefär i samma stil som föregående dag. Fjärde dagen hade bruden ingen krona, men dansen fortsattes under skämt och glam~~me~~ ända tills sena kvällen. Vid sista målet pas-

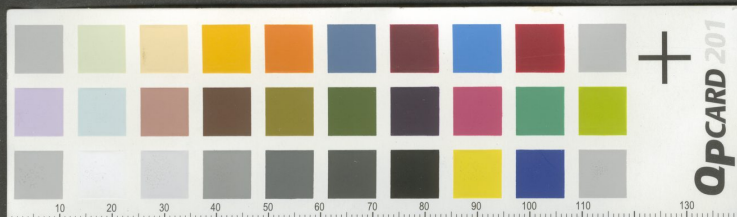
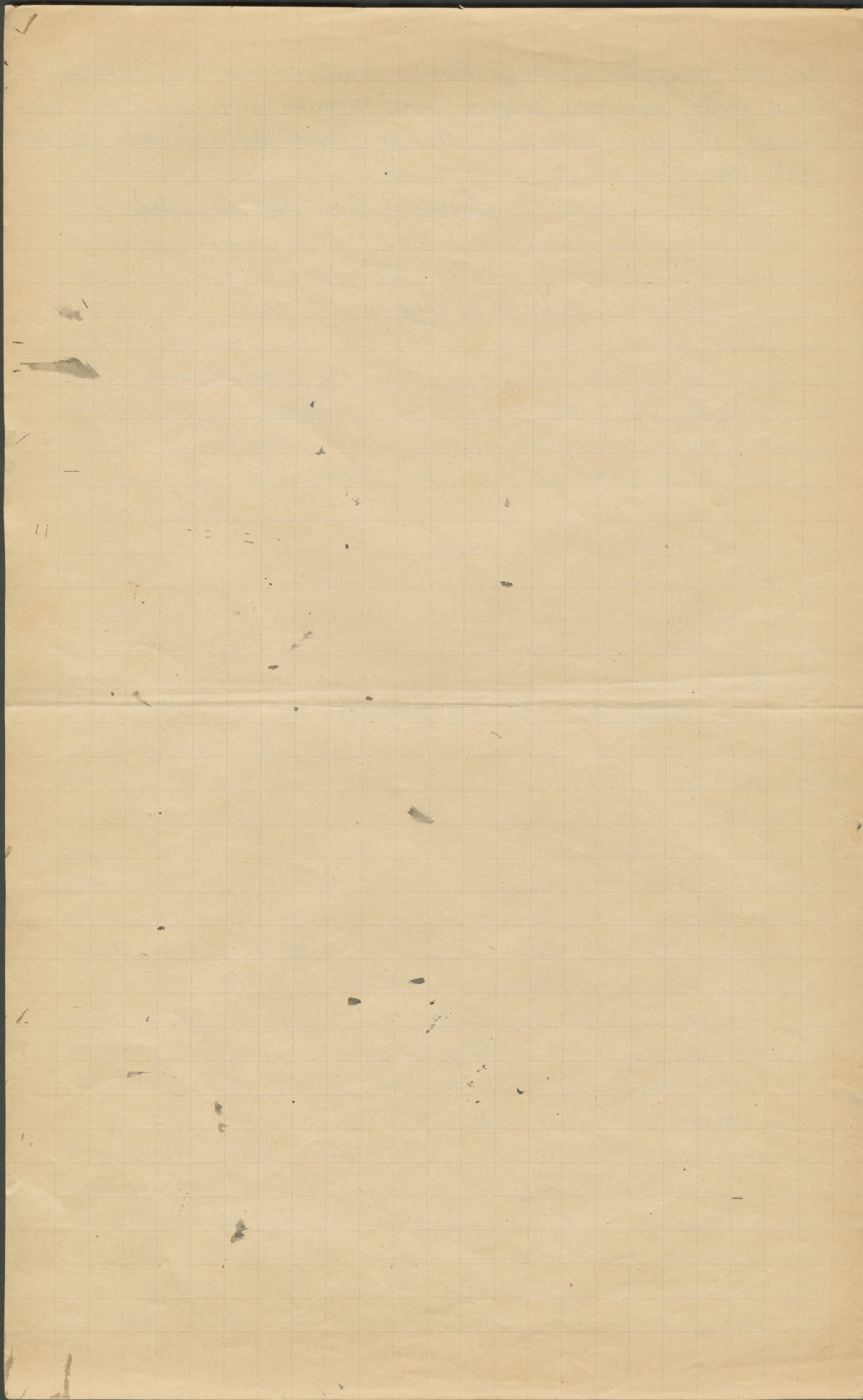
24
sade de nygifta upp gästerna, bordspsalmen sjöngs, gäs-
terna bröto upp och började smärningom avlägsna sig, med
tanken att inom ett år, vill vår Herre, så ständar ett bröl-
lop igen.

(Sagoman Maria Kärngård, Lålar).

Irene Ollus, *Vora*

Lo folkhögskolan 1920.

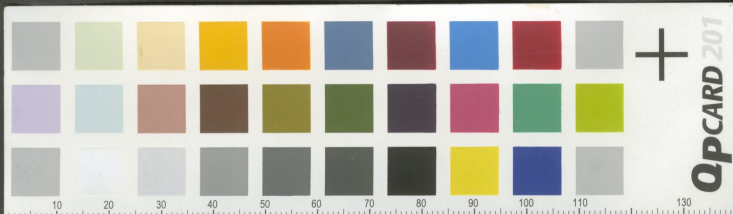
Ett bröllop.

Vrå 25

Det är de trevligaste bröllop, som på många gånger firas i Vrå, gick av stapeln den 21 november 1919 på Ehrs gård i Tuckar. Bjudningen skedde skriftligt. Gästerna, vilka till största delen var ungdomar och närmaste släktingar erhöles tryckta bjudningskort. De bjudnas antal var cirka tvåhundra. De ungdomar, vilka icke hörsammade kallarna, var snart räknade, ty det finnes inte just gärna någon, som ställer till bröllop i dessa dagar. Tillrustningen försiggick i brudens hem. Huset förut byggdes och behödes natt och dag. Bärst ut behöves att skåla med. Fintio kilo mjöl användes till vetebröd.

Brudstolen och brudhimmeln kladdes av av byns äldre flickor, bröllopsstugan av de yngre flickorna. Vaggarna var kladda med fransalakan, och överst under taket fanns ett par med stora speglar. I mitten av taket var brudhimmeln fäst. På golvet under himmeln stod brudstolen i väntan på följande dags vigselceremoni. Kvällen före bröllopsdagen anlände spelmännen. De passade rockarna på tillfallet och fingo sig en ordentlig "svängom", ty de följande dagarna hade ingen tid att tänka på dans, då allas munnar skulle tillfredställas med mat och dryck.

Tidigt på sjöns bröllopsdagens morgon skjutsades bruden och brudbruderna av brudgummen till en gård där bruden skulle klädas. Bruden hette Edla Skjölund och var hemma från Skimo. Bruden kladdes ungefär en kilometer från bröllopsgården. Hon hade vanlig bruddräkt, nämligen krona och en svart sidenklädning med vit kaage, vilken var fullsatt med blommor. Under det att bruden klädde, samlades gästerna i brudens hem. Så snart kaffe druckits och bröllopsstugan tagits i betraktande, ställde gästerna upp sig i brudlaget. Man gick till fets efter bruden först gick talman efter och mor, sedan spelmännen, brudgummen och brudens syster, så brudens föräldrar och därnäst brudvennerna. Så följde de övriga gästerna. När allesamman hälsat på bruden, togade man i väg till bröllopsgården, där brudparet skulle rigas. Brudsrennerna var alla par, flickorna stodo

197 på brudens sida, gossarna på brudgummens.

Efter visade gratulerades brudparet. Så stämde spelmännen upp en marsch, och allesammans hoppade iväg för att se vad flickarna hade att bjuda på. Man hade dukat stora bord både i övre och nedre rummen. Omkring dessa satte sig gästerna och åt under skämt och skratt.

Flickarna var fyra, kaffekooken den femte. Denna fick beröra om alla hon höll sin panna varm både natt och dag. Brudus morbröder och farbröder passade upp vid alla bord under hela den tid brölloret pågick. Överkooken sade, att hon inte sett några skickligare och uppmärksamare än dem. Hon hade alltså förut haft att göra med brintiga.

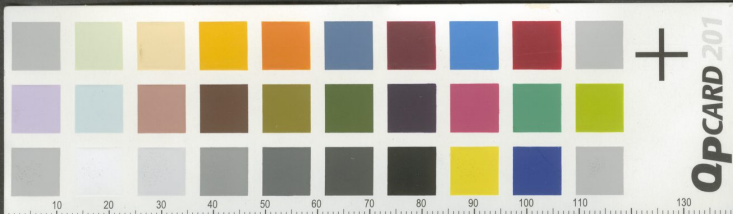
Sedan var det iväg till bröllopsstugan, där dansen började. Brudgummsfransarna svingade "lyktorna" lyfte. I väggarnas speglar vimlar det är dansande par.

Dansen braddas med liv och lust ända till midnatten, när risgrusgröten låter sig väl smaka. En del sova några timmar, andra inte alls. Några pekar ynga omkring med saltvatten i ryggen och slått de flickor och gossar, som delade sång med varandra.

Nu kom "skämtardagen" eller andra dagen. Tidigt kladdas stora riktastar med repeterstucken med röda och vita fänsar samt blommor. Alla varo invidandes i bröllopsstugan. Sedan alla hade fått sitt morgonkaffe och ätit frukost, var det iväg efter bruden. Brudparet kunnades, bars in i bröllopsstugan på tvåhoppbundna stolar och sattes på ett bord. Nu måste alla flickor och gossar, som delat sång med varandra, skåla med brudparet. När skålingen var undanstöktad följde dansen med kaffepaus och mat-raster ända in på småtimmarna.

Ja, nu är det tredje dag.

Brusket droppar vermod i sinnena. Smärt suckar man i vardagslag vid mjölkgröt och minnen. Tredje dagen var bruden ingen brudbrakt. Då dansades även till kvällen med kaffe, mat och emellanåt skålingar, tills

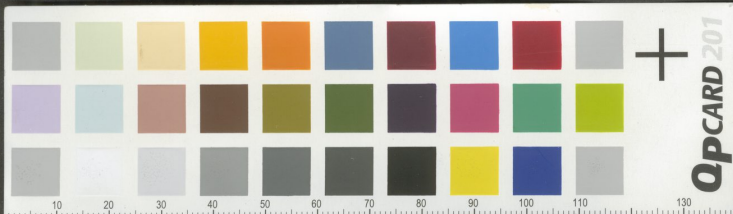

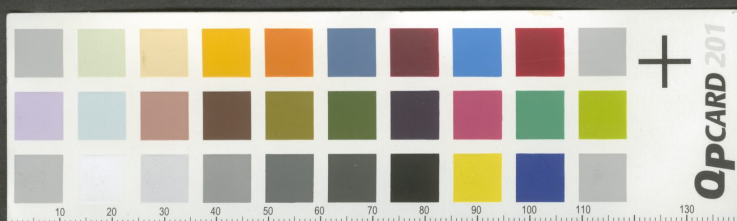
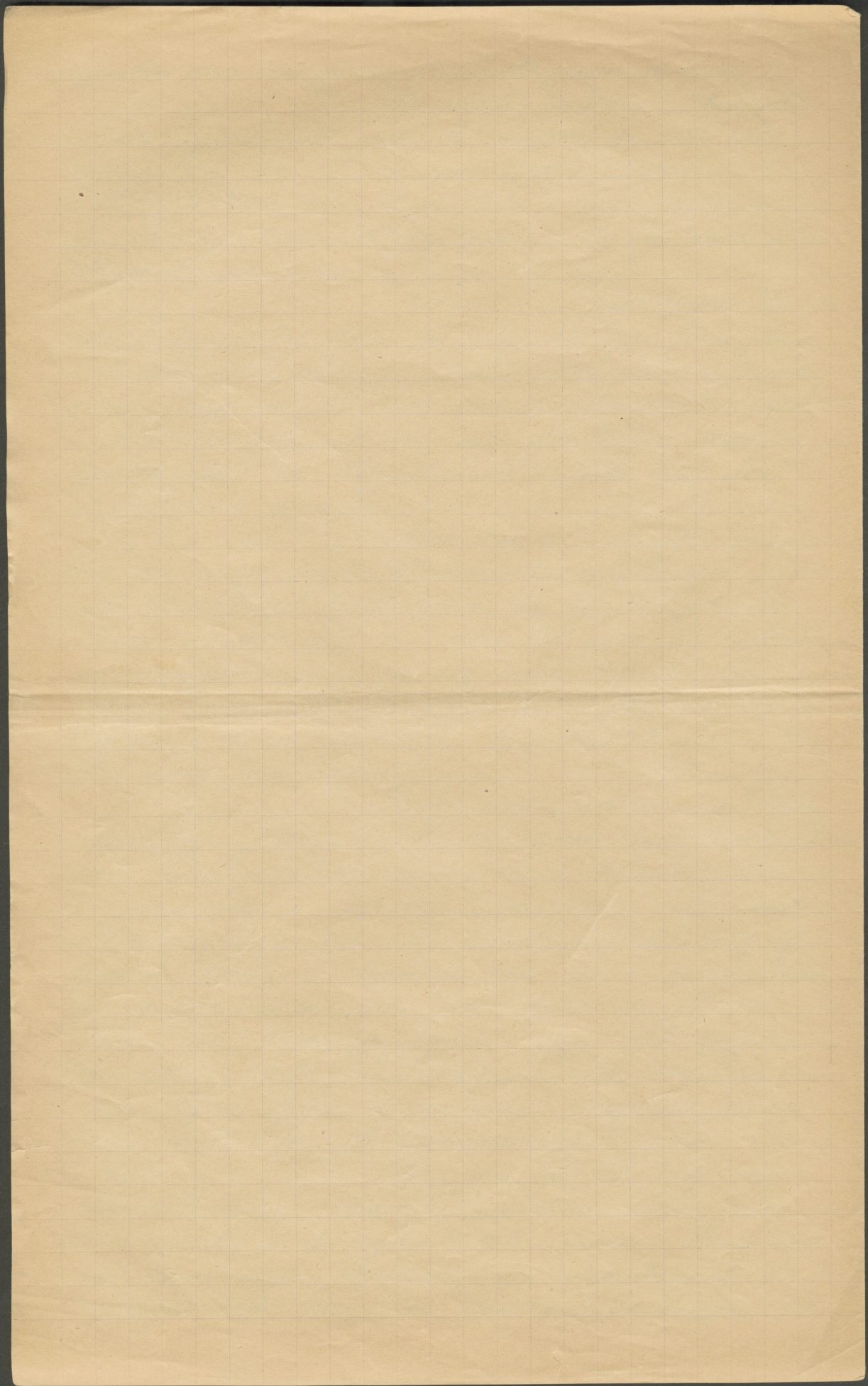
alla gästerna sagt farväl åt de nygifta och smärningom
skingrats.

Elma Allus.

Tora.

Se. folkhögskolan 1720.

Tusby.

Ett bröllop

(Berättat av en av bröllopsgästerna)

Bröllopet förriggick i Tusby sockens Kustjärvis by i Mäkelä hemman sommaren 1865. Jag var muntligen bjuden av fästmannen och kom att delta i brudgumsföljet, som uteslutande bestod av brudgummens släkt och bekanta.

Vi samlades i brudgumsgården i Malmby Berthas hemman. Här blevo vi förplägade med kaffe och dopp; humöret hos de manliga höjdes något med en sup hembränt brännvin. Därför begav sig brudgumsföljet den 2 mil långa vägen till bröllopsgården.

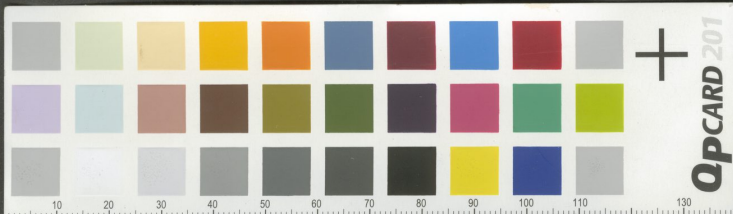
Förelidarna klädda i sina vita västar och mössor redo i spetsen på yttre och vackra hästar. Därefter äkte musikanterna. Bröllopsmarschen ljud, då vi åkte genom byarna från träfioler, klarinetter, tubor, basar och triangel. Efter musikanterna åkte brudgum och talman i samma pryddiga schär. Efter dem följde hela det övriga följet.

Då vi närmade oss bröllopsgården sporrade förelidarna sina hästar och skaffade sig försprång ty det gällde för dem att taga reda på, hurvida brudgummen med sitt följe var välkommen, eller ej.

Försprång redo de fram till bröllopsgården, där husvärden var dem till mötes och frågade, i vad ärende de kommo. Förelidarna blottade sina huvuden och började, fortfarande sittande på sina gälgare, — den ena av förelidarna var utredd att föra ordet — att låsa upp talet, vilket var gömt i mössan, som han höll i handen.

Talet gick ut på att genom mycket smicker och beröm om husvärden och hans gård, fråga sig fram, om brudgummen med följe var välkommen. Svaret blev jakande, och välkomstsuppen bjöds dem, där de sulto på sina hästar.

Än återvände förelidarna till brudgumsföljet, vilket stannat på en kilometers avstånd för att

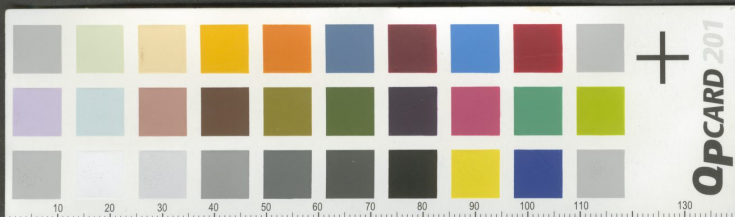
29
santa på underrättelsen. Välkomsthälsningen frambars
åt brudgummen, varefter föräldarne redt runt hela
följet viftande med sina mössor välkomsthälsningen,
var till nickades till svar.

De ställde sig föräldarna åter i spetsen för följet,
och under tonerna av en vacker budmarsch skred brud-
gumsföljet fram till bröllopsgården genom en allé
av björkar, prydd med svajande granna dukar och
sjalar. På den likaså med björkar prydd öppna
trappan välkomnades vi av värdfolket.

Efter det vi klätt oss i våra finaste livklädnings,
bjöds vi in i den med lakar och grönt klädda brud-
stugan. Den av grönt upprätta himmeln, varunder
brudparet skulle vigas, hängde i taket. Phänkarna
bjödo omkring kaffe bland gästerna. Gästkamma-
ren stod bruden klädd i vit livklädning, krona och
slöja, samt den gyllene klockked hon fäste såsom brud-
gåva. Brudrätan fäste kransen på brudgummens sig-
tutuppulag. Tärnorna och marskalkerna voro prydda
med blommor, vilka de köpt varandra.

Allt var i ordning för vigseln. Brudstugan inträd-
de fyra tärnor med vigselmatta och träpallar. Vid
dörren mottog brudgummen sin brud, som dit ledsa-
gades av sin far. Brudparet beträdde vigselmattan,
och de efterföljande tärnorna och marskalkarna ställde
sig i bredd med brudparet, tärnorna på brudens och
marskalkarna på brudgummens sida.

Undir vigseln gävo de äldre gästerna noga akt på
hur brudparet stod o. s. v. Det var små saker, som kunde
bettyda mycket för det nya paret. Den av "fästfolket"
som t. v. stod för den andra, skulle bli den härskande;
stodo de inte tillräckligt nära varandra, blev det inte
ett lyckligt äkteuskap. Om brudgummens rocksko
hamnade under brudens knä, då de knäböjde, blev
kvinnan den härskande. Råkade brudens slöja un-
der mannens knä, betydde det samma sak. Den
av brudparet som först steg upp från vigselpallen,
skulle till först dö.

27
Då vigseln var förrättad, steg brudparet av
vigselmattan, och de samma tärnorna, som hämtat
mattan, kuro bort dens. Invid högsätet stod brudpa-
ret, och alla gingo för att lyckönska dem. Därefter
draks brudskälen.

Nu blev det bröllopsmiddag. Det gällde för
de manliga skänckarna att ordna allt snabbt
och behändigt. Långa bord dukades, ty det var
sittande måltid. Porlinsalrikar dukades för
alla, men silverkedar och bordsknivar och gafflar
funnos endast för brudparet och hedersgästerna.

De övriga nöjde oss med pummkokknivar och träske-
dar. Bröd, smör och hemmagjorda ost hörde till smör-
gästbordet jämte brännvinscupar och hembryggt öl.

Till det renare erhöles de förmärare glas, varemt
i nedra ändan av bordet öst inmundigades från
stora trästop, som cirkulerade från gäst till gäst.

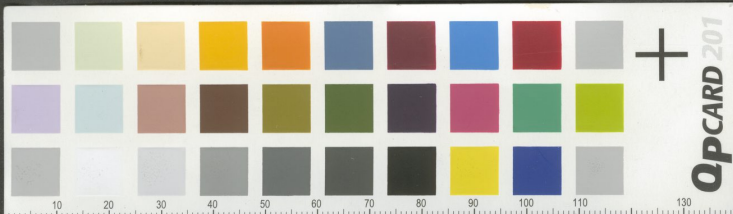
Nu frambrö skänckarna stora stenfats soppor på
färdigt kött med goda klumpar. Som förläggare an-
vändes träskedar. Vidare serverades potatisläde med
fläsk.

Sedan följde brudgröten, som bestod av
ungstekt haregrynsgröt. Efterrätten bestod av gräns-
bakelser med plommonkrän. Då sjöngs en bordssång,
och så blev det ett tackande för maten. Hårdsfolket,
kocken och alla skänckarna tackades med handslag.

Men alla gästerna hade inte fått rum vid samma
bord, varför det dukades på nytt. De övriga
gästerna blevo förplägade på samma vis. Målet
fortgick till midnatt.

Dansen begynte med "probonäs" som första
dans, varvid brudens far fört bjöd upp bruden,
brudgummen brudens mor. Marskalkarna bjöd
färdt upp var sin tärna. Såingo alla dansa i tur
och ordning med brud och brudgum. Vidare dansa-
des polska, svensk och fransk kadritj. På morgonen
dansades kronan av bruden. Nu utiåg också bru-
dens mor, den som skulle bädda brudkängen.

Efter ett par timmars vila började festen på nytt.

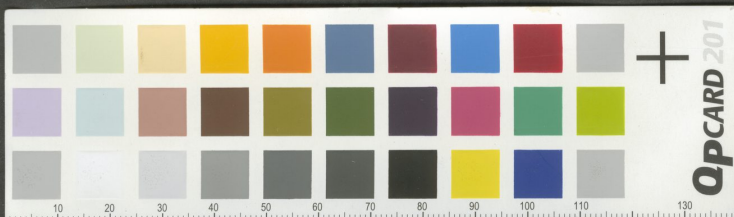

Ungmor var klädd i svart siden klädnings, som hon
fått som gåva, av brudgummen. Ungmorsskålen
dröks, och så dansades och äts. Efter middagen be-
gav sig det unga paret åtföljt av en stor del av
bröllopföljet till brudgumsgården, ty där fira de
andradags bröllopet. Bruden hade med sig gåvor
åt sina nya släktingar. Svärmor och svägerskan
erhöll hennes, svärfar och svägrarna skjortor.

För den blivande unga värdinnan dröks en väl-
konstlikål. Festligheten fortsattes med dans och för-
plägnad på samma sätt som i brudgården, till följ-
ande dag, då gästerna återvände till sina hem.

(Min mor)

So folkskoleexamen 1720.

Alide Pichner.

Ormsö, Estland

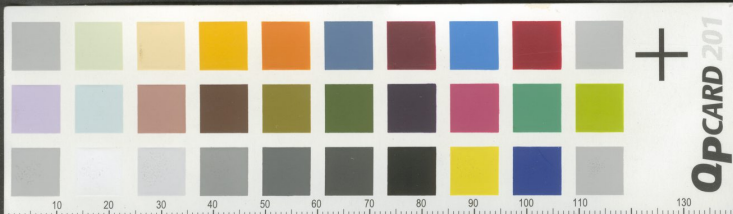
Slättertiden.

Jag vill lite berätta om höstgrönningstiden uti min hemtrakt på Ormsö i Estland.

Efter säringstiden har man fått en smula ledigt. Nu måste man göra i ordning redskapen för den kommande tiden. Männen gå ifrån den ena smedjan till den andra och beställa liar. Goda listickor (vi kalla dem för skinnor) måste man ha. Därför skyndar var man till staden för att undersöka butikerna. Den, som inte har skött om sina liar och räpsor under vintern, får nu en liten tid att ställa i ordning nya liärver, liksnappar, räpsträd av såga räpstärd, räpskäft, kötyggor vi såga hartygar och skinnor vi såga halkongar m. m. Skinnorna bestå av granspolar. Nertill äro de tränga, ovan till tre gånger bredare än nertill. Liarna slipas och bindas på ärre med tåg som är av säviar (säv). Höjtekittan, vari man förvarar höjtestain (en brunsten av sandsten), får heller inte glömmas. Den måste tåtas i tid.

Husmor måste tänka på sina ankor och timmalor (kär, i vilka förvaras öl). Från påsken, då man senast byggde, hava de blivit härskna. Detta borttages med emslag. Sedan bygges ett öl, som består av malt och lite humle. Karlarna glömma inte heller att skapa sig roligt. De bygga också öl av malt, potatis, humle, hemodlad peppar piparskajar, lök och vad de nu sätta i det. Smaken och lukten är nog sådan som man själv kan gissa.

Efter midsommaren då gräset har blommat, bestämmes en viss dag, när slätten, som vi kalla bläte skall böja. Dagen före bläte är det smäktande varmt i varje hond stuga. Man rustar som till någon högtidsdag. Lurköd, sötsurt köd, vetebröd och bullar med russin i bakas. Färdade abborror, gåddor, flundor och

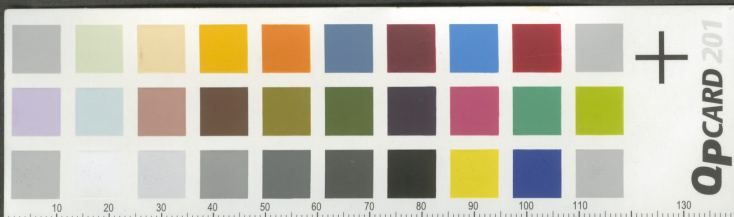
33
vad man bara har kokas. Ännu har någon glömt bort att sy knappar uti sina ^{nya} kläder, som skola vara på den första talckletsdåen när slättertälkon börjar.

Söndagen är den lediga dagen. Då brukar man gå och hopkalla sina kletar. En av familjen går till kyrkan, där bäst träffar människor ifrån alla byar. Råkar man inte se just den, som man önskade, då skickar man bud med någon bekant ifrån samma by. Lållan brukar man betala för slätterarbetet i reda pengar. En har lånat fisk eller potåter, en annan säd, hö eller halm, en tredje ved från skogen, häst o. s. v. allt på klete, heldor skära dåen. Ett gammalt ordsår är att då någon lånar så får spade, hacka, lia och räpa betala. Lådan bytte tycka just inte torfarna om. Men bönderna veta väl hur det ställer sig bäst. Högsommartiden är det ont om arbetare. Många bege sig på säsongarbete för att skaffa sig bättre inkomster.

Om söndagskvällen slipas liarna, sköljas rena och hängas upp uti något närstående träd. En slipsten står i allas åpolgårdar, d. v. s. trädgårdstärpor. Deltagarna i arbetet samlas då på söndagskvällen till den gård, där de skola arbeta. Kletare på då till mat något slags köttsoffa och öl. Om kvällen lägga sig alla uti någon hölada, som tjäna som natturberge.

Måndagsmorgon stiga de upp före solens uppgång. Då gråta sig alla. En utses till förkretare. Han går först i hela skocken. Var och en tar med sig sina två tre liar. Dessutom har var man sin skino, hoitestain och slipsten. Allt sättes på vagnen. Matvaror, kläder, och liar och dylikt. Då äro de färdiga att bege sig i väg. En lie tar var och en på axeln med sig.

Halft springande skyn dar var och en till arbetsplatsen. Men ofta händer det att grannens pojkar hava på förtret eller skämt gömt bort någons lie. Detta leder mången gång efteråt till strid och slagsmål. Första man på platsen får beröm. Därför skyn dar en var till ången ofta nog mitt i natten. Den som blir sist

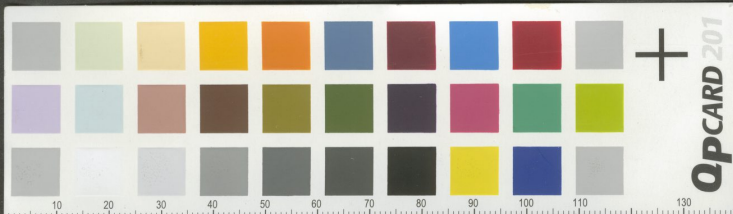

man får höra om det hela året igenom.

Ödlade ängar finnas i allmänhet icke. När alla kommit till ängen ställa de sig snabbt i rad på två foto arstina, ifrån varandra. Förelätaren kommer först och de övriga följa alla efter, så att en kvinna placeras mellan varje eller varannan man. Några på av kvinnorna buka vässa bän (skina). Alla skina på en gång varunder kvinnorna på en liten stunds vila. Härunder äta de här. Därpå fortsätta alla, tills de ha nått slutet av ett visst antal lindor tajar. Då man är färdig kastar sig den ena i en buske, en annan sätter sig att sitta på lisse, en tredje åter väthar sig flere varv runt o. s. v. Karlarna taga var sin sup. Kvinnorna sitta påständer och sucka stäligt över karlarnas politiska samspråk. Lärarna ger den första rasten en kvart timme.

Därefter fortsätter man till frukosten. Kl. 8ta måste husmor vara på platsen med varm klimppatu. Denna välling består utav mjölk, bröd och ägg. Alla sätta sig nu omkring putubitta, varigenom den kommer att stå så långt ifrån var och en att han räcker med handen dit. Putu ätes tillsammans med smörgås. Frukosttiden räcker två timmar. Somliga buka vässa vi säga hoite sina bän. Men somliga byta endast om bän.

Efter frukosttiden fortsätta kletare igen med arbetet. Endast då och då taga de sig några minuters vila. Under dagens hetta och ansträngning får en gosse alltjämt hämta öl att dricka åt kletare. Mellan frukosten och middagstiden pratar man ganska mycket under arbetet. Ingen förmår arbeta så synnerligen snabbt i 25-30°C. Männen slita av sig kläderna, så att de arbeta i bara skjortan. Men de släckars kvinnorna måste stå i svart vadmalskjöl, som räcker allt upp till axlarna. På övre kroppen ha de ärmor eller jäck. På benena har hon två till tre par röda yllestrumpor som räckas flott till aristan. På fötterna har hon halvstrumpor foto sockar och hemgjorda ynkade skor. Under arbetet frågar man ofta: "vad manne klockan vara" (hola ska klucka vara). Slutligen har tiden gått, så att kl. blivit 2.

"Gud vare tack" höres ifrån alla kvinnor. Liarna stoppas under det slagna gräset. Härpå samlas alla till middagsbordet. På detta framsättes skalade potatis, nötkött, svinkött, fisk, sås, smör och bröd. Var och en äter med sin egen kniv, som allmänt brukar vara med. Efter maten lägga alla sig till vila. Efter en liten stunds vila böjar någon slipa liarna, & varmed alla i tur och ordning fortsätta.

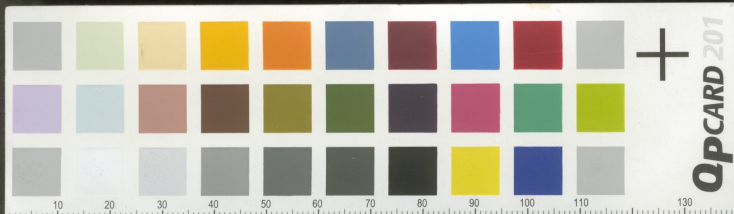
Från kl. 5 fortsättes med allmänt braska. Utan någon vila hålla de på med arbetet till kl. 8 på kvällen. När man kommit så långt välsignar envar sitt arbete och hoppas att Gud måtte ge en god solskensdag tills höet skall bärgas. Den som står med de sista ströna på ången, säges att han pick lika (pick nyckeln).

Hemma på hållen väntar åter korngrusgröten. På hemvägen brukar någon tralla. Hätt å kakor & all goast, ell å brämnen & all rolast. Ni kunna kanske undra, varför jag har sågnat så stort intresse åt maten. Därför vill jag säga, att maten anses som det viktigaste och det är den, som var och en talar om.

Efter tre till fyra dagars förlopp, heder man ut höet eller som vi säga sprätt strängja. Hårtill begagnas häppar. Detta är den allra herrligaste tiden av arbetet, när man får vandra uti höföften ifrån en lain till den andra. Skogshöet får vara ute 6-7 dagar, men strandhöet som vi kalla siltingen (sgräs med svartbruna knoppar), får ligga och blekna inemot 2 veckor förr än det hörs in.

När en vecka förflutit, sedan höet blivit slagit, böra kvinnorna vara på platsen med handräpsor. För höräfsning tillgår för händ så odlade ängar icke finnas. Hela arbetet skötes av kvinnorna. Någon kar brukar höra. Vid denna tid brukar det vara lågt vattenstånd, lungt väder, varför karlarna äro upptagna med brokläggning och mörtningning. Härpå för tjänar man stora pengar.

Höet tjugas upp i skvindorna. Ett eller två barn taga emot höet och trampas det. Hälften av höet måste rymmas ovanför högräna. Har lasset tillräcklig höjd sättes kring detsamma lökvistar så slår man ett rep två tagtånga över och tre gånger tvärs över lasset. Inaörningen är nog så besvärlig. Tågarna äro gripiga och lasset är rentill smett och uppåt mycket bredare.

Höet lägges uti lador, på vindar vi kalla lofter och i stackar. I ladorna och på vindarna är det ganska enkelt arbete. Men att stacka höet därtill behöves lite konst, om det skall hållas bra över ~~vintern~~ vintern.

Många stackar hava till hälften ruttna bort mot vår sidan på grund av att de blivit dåligt uppsatta. Och så beror det på platsen. Bäst lyckas man med höstackningen, om den placeras på något slätt ställe, där vind och sol kunna slipa till.

äskan. Utan
8 på kväl=
er sitt arbe=
slökendag
sista sträms
skeln).

nsgröten.
i all goats,

dra, varför
är vill jag
det är den,

man ut höet
tappar. Detta
får vandra uti
vara ute 6-7
ned svartbruna
in det hörs in.

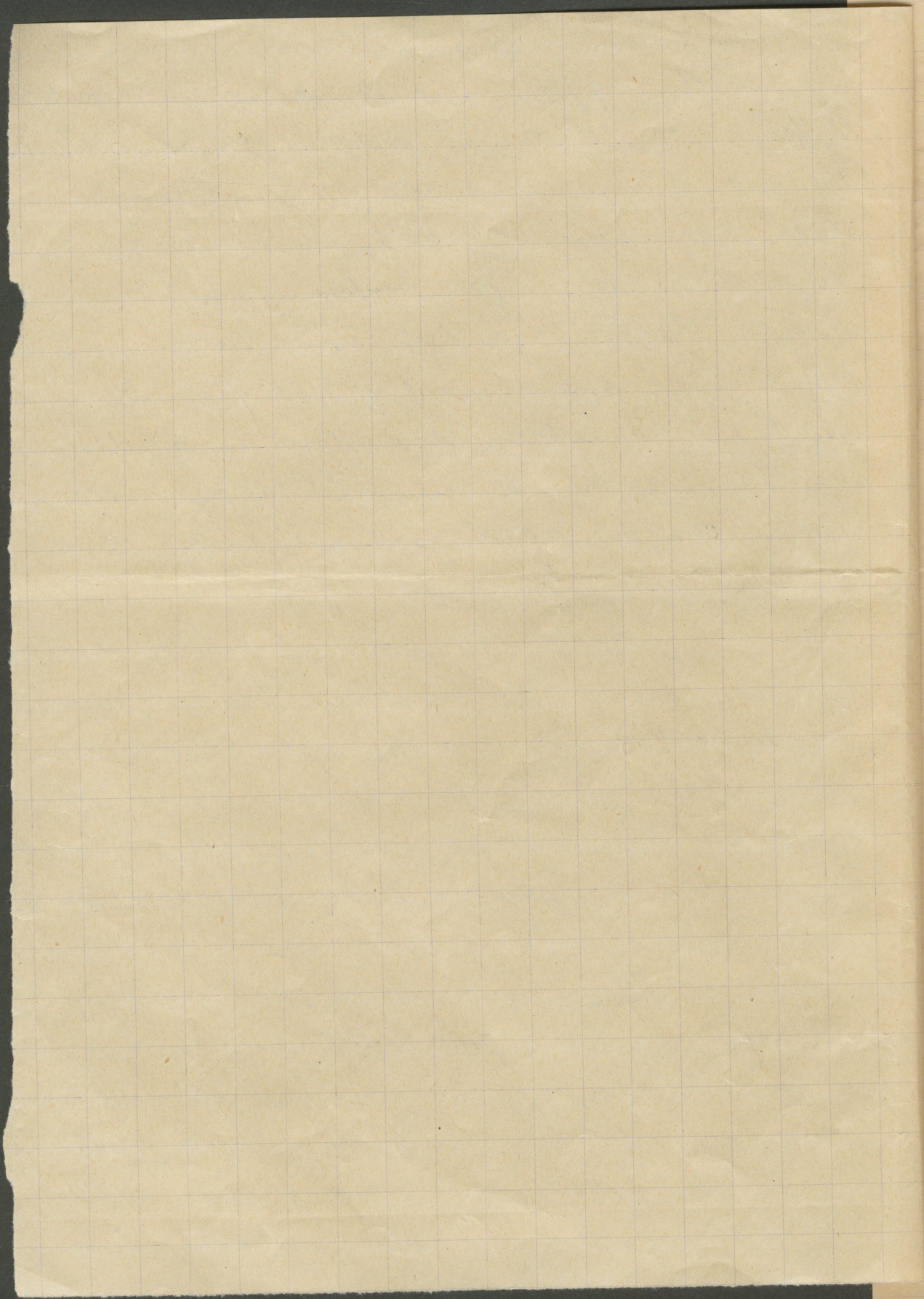
lagit, böra kvin-
när för hand då
na. Någon kar
lungt väder, var-
ning. Här på för

Taga emot höet

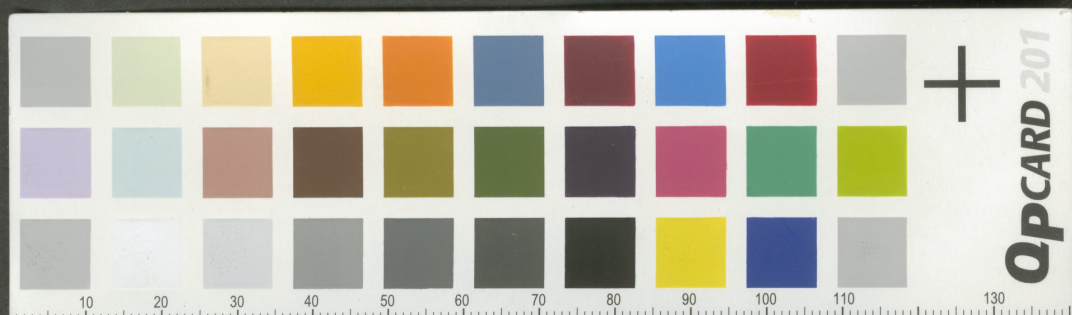
och vrampa ut. Varpur av ena massen ymmus ovanför norgröten. Här las-
set tillräcklig höjd sättes kring detsamma lökvistar så slår man ett rep två
tag längs över och tre gånger tvärs över lasset. Inövningen är nog så be-
svärlig. Vägarna äro gropiga och lasset är rentill smalt och uppat mycket
bredare.

OPCARD 201

[Faint handwritten text visible on the right edge of the paper, including words like "i", "n", "l", "t", "t", "p", "g", "e", "f", "s", "e", "h", "n", "n", "odl", "bruk", "för", "tjän", "och"]

[Handwritten text on the right edge of the color calibration chart, including words like "set till", "tag läng", "svärliq.", "bedare"]

Lekar inom hus äro: Blindbock. Far sätts öpa
bänken, ä mor ga e verubba, samt kom te me (kom till mig)
Lekar utomhus: Karg och man sista parlet ut, samt höve
och duna

Blundas ä gämmas

Vid denna lek skall ett av barnen binda en duk för ögonen, eller annars hålla händerna för ögonen och under tiden räkna till ett visst tal, medan de övriga barnen gämma sig. Därefter börjar sökandet. Den som då först hittas skall nästa gång "blundas" medan de andra "gämmas". Den, som bäst kan gämma sig och sist blir hittad, han är pjälten i leken.

Blindbock

Ett av barnen skall med förbundna ögon fånga någon av sålskapet. Den första som blir fångad, skall nästa gång vara blindbock i den föreställda ställe, och så vidare för vidare.

Far sätts öpa bänken, ä mor ga e verubba.

Ett av barnen skall rätta sig på en bänk eller stol mitt på golvet med förbundna ögon. De övriga barnen skola gå fram ett i ränder och säga: "far sätts öpa bänken" och far skall då svara, "mor ga e verubba". Sedan skall mor fråga "hå-
mångat steg (hur många steg) Man får gå åt vilket håll som helst, men på ett visst avstånd, vilket måtes med det antal steg, som far bestämmer. När en i ränder smygat sig från bänken sina bestämda steg och kommit på det visse avståndet, skall far söka upp dem, men fortfarande med förbundna ögon. Han brukar då räkna stegen från bänken för att mäta avståndet. Finns han då ingen, går han tillbaka till bänken för att ta en annan riktning. Alla sitta tysta och ingen får gå från sin plats. Far skall uppsöka alla och den som han först hittar måste nästa gång bli "far" om det är flera eller gosse går intet till saken.

Kom te me

I denna lek skall två komma överens att den ena skall föreställa Gud, den andra djävulen. De ställa sig som på golvet med utsträckt armar och kalla, var och en på sitt rätt med den allra vänligaste ton, "Kom te me". Barnen, som förstås alla vilja till Gud, får var och ett för sig gissa bäst de komma och gå till den de vilja. När alla ha gått till den de tycka vara bäst, vänta alla med spänning, huru domren skall falla, vilken ej heller dröjer länge. Den, som föreställer Gud omfamnar nu sina barn med räng, men djävulen gör sig gällande med aljud och slag. Djävulens barn rymma fortast möjligt, för att röna skydd hos den gode Guden, men de smittas icke.

Varg och ruan

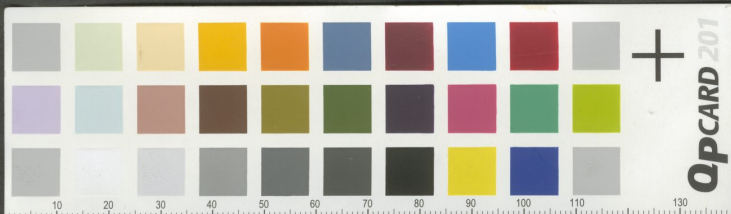
Man föreställer sig, att lekeplatsen bildar ett hem och en kyrka, vilka ligga på ett hundra stegs avstånd från varandra. Föremötte springer barnen fram och tillbaka alla på en gång. På vägen emellan hemmet och kyrkan finnes alltid en varg, som fångar dem som ej hinna springa undan och då får bli varg i den föres ställe. Lyckas vargen ej fånga någon, får han fortfarande vara varg.

Totsta paret ut.

Alla deltagarna i denna lek ställas i rad två och två i bredd. Ett par i sänder springa ut till vardera hållet runt omkring dem, som har ställt sig för att fånga någon av dem. För denna ej fått någon av de springande, måste han göra försöket om igen tills han fångat någon. Då får han ställa sig i raden med den han infångat, och den, som blir ensam måste ställa sig på variet i den föres ställe.

Flör och duva

Alla barn ställa sig i rad efter varandra med händerna på varandras axlar. Den, som ställer sig fränst i raden kallas "duva" eller "modern", och de öfriga "ungarna". Flör "är endast en. Han ställer sig på sin plats, och duvan börjar vandra runt kring denne med sina ungar, vilka hålla sig efter varandra

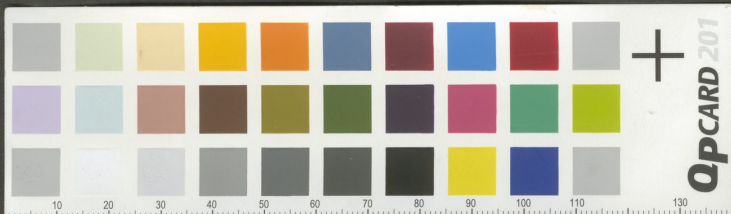

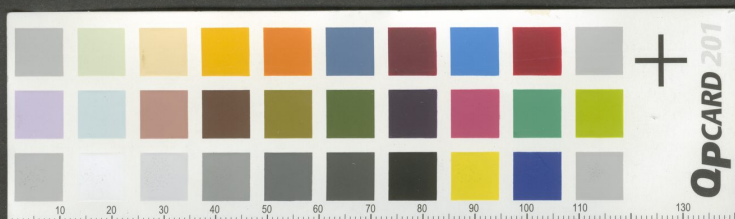
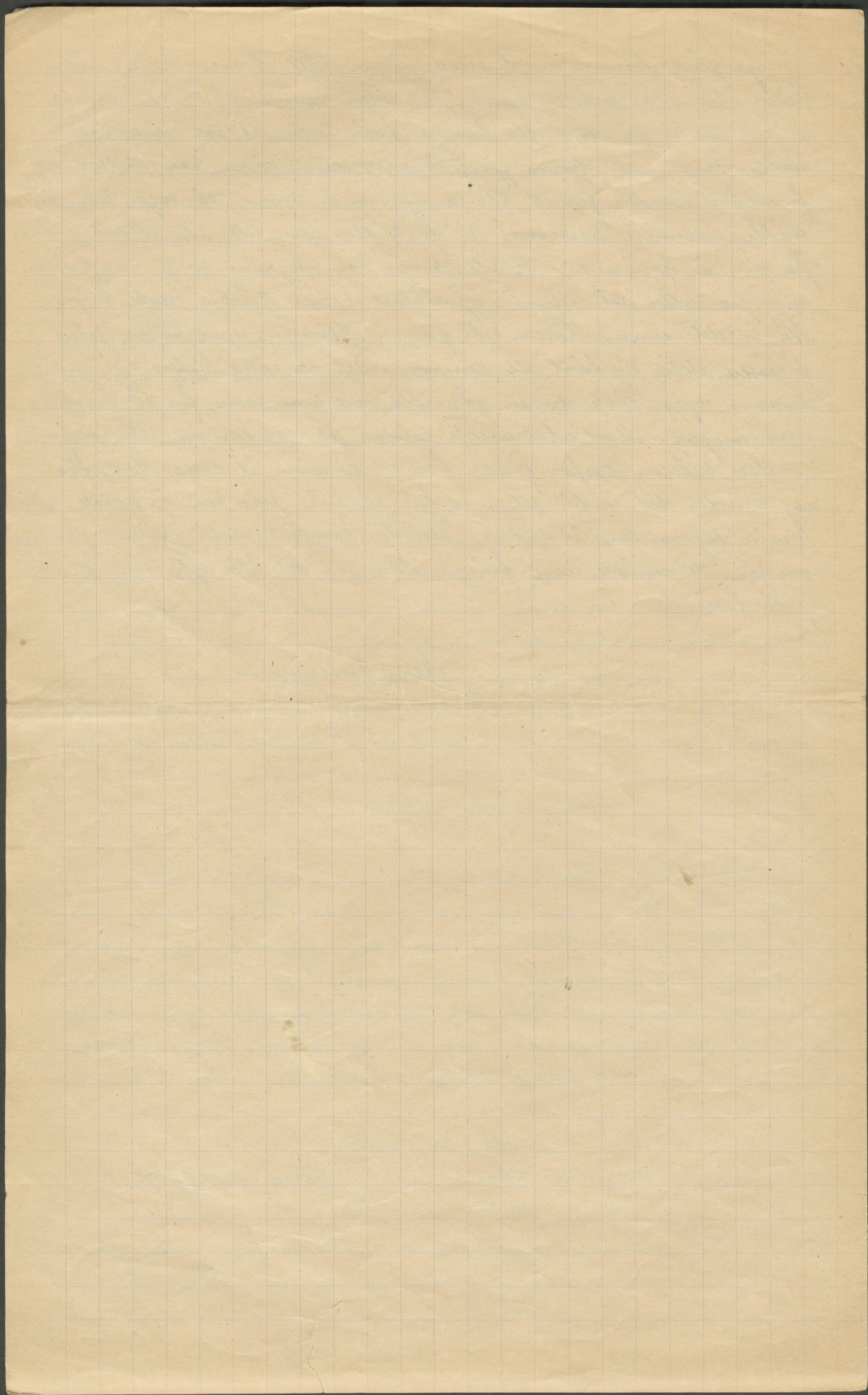
Varje gång duvan med sina ungar gått ett varv kring höken,
frågar han: "är häken borta?" (är höken hemma)? Höken svarar
då, att han är på ett ställe längre från hemmet, och nämmer ett
ställe. Varje gång duvan gjort ett varv kring höken och ställer sig
framför honom för att fråga om han är hemma, så säger han ett
ställe närmare hemmet. Så fortsätter man tills han till sist svarar
"Ja, han är hemma". Både duvan och ungarna vänta med spän-
ning på detta det betyngsamma ögonblicket, när striden skall börja.
Nu är det inne. Höken vill fånga duvans ungar, vilka själva
försöka skjuta sig bort de komma, i det de söka hålla sig om
duvans rygg. Och duvan gör allt vad hon kan, för att försvara
sina ungar. Med utsträckt arm passar hon på alla hökens
rörelser, vilken därför ej har lätt att komma åt dem. Men ofta
när han ser det ändå, att han får ett bytte, när han är tvungen, alla
kastar sig undan åt sidan, och de, som är sist i raden, ej hinna
undan. Så måste han fånga alla, och det blir ofta vår strid
på lek.

Maria Sjöman.

Nackö,

Swenska Högskoleakademien
1820.

Barnlekar i det fria.

Mest förekommo i min barndom ute lekar. Sådana minns jag från det jag var sexårig flicka. Oftast förekommo: "Lå brämkor eller kasta sterr", Fågel-leken, "Brunsbocken", "Lång-romp" och "Blund i gaim".

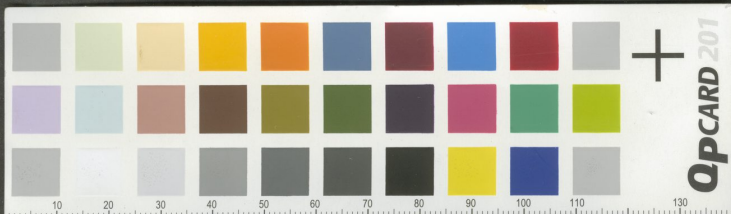
"Lå brämkor".

Platsen utvaldes på ett slätt fält. Mitt på lekplatsen sattes en sten, på vilken lades en neola, (till formen liknande en boll; neolan är av trä och snickad rund med kniv och stor som en knytnäve den är därfor lite kantig ut). Från stenen mäter man ut fem steg till varje plats. Där vider man med fotna. I ett runt hål i marken. Mellan varje sådun grop utmättes ett lika långt avstånd, så att det hela blir en rund ring.

I leken deltaga t. ex. sex barn. Alla få käppar lika långa som de själva äro. Käpparna kunna vara intill 2 cm. i genomskärning. Den längsta pojken tager först i käppens ända, och så den efter den andra, den som blir sist på käppens ända, svänger den 20 varv omkring kuddet. Han kan utföra det, släpper han, och den som följer träder i hans ställe. Den, som blivit med käppen, säges "gå med neolan". Han stiger ett stycke från ringen hållande käppen med sig. Den gosse som står till höger, tager först och smäller sin käpp mot "neolan" så, att den flyger från stenen. Lyckas det inte för den första, så upprepas den efterföljande samma sak, tills den kulhar bort. Alla springa då efter sina käppar. Den som "går med neolan" springer hastigt efter den och passar på att komma till någons plats. Den, som blir utan plats får i sin tur "gå med neolan".

"Fågel-leken".

Man räknar följande: ene, mene, minn, mank, klink, klänk, ose, pose, pocka, ti, ajer, vajer, väck. tills bara en är kvar. Denne kallas "spelman" och måste gå bakom knuten. De övriga sätta sig i en rad. Den äldste, "fågelmamma", giver åt var och en ett fågelnamn. När man har gjort detta, kommer "spelman" och ropar "glopp, glopp, korstävajan". "Håll vill du höra? (Vad vill du?) frågar fågel-mamma.

"Fular" (fåglar) svarar spemman... "Holla fers fular"? ("Vårpöls fåglar")
 För han till svar. Då börjar han nämna fågel-namn tills han
 hittat på det rätta. Den, som har detta namn, stiger upp och
 börjar springa undan för livet. När "Spemman" hittat på nam-
 net, säger "Fulmamman" till den som skall springa till ed:

"Du ska räkna fem ring". Han måste därvid springa t ex. fem
 varv runt de lek ande.. "Spemman" springer efter, tills dess den, som
 löper undan är på sin plats. Dessa varv räknar fågelmamman.
 För "spemman" inte fast "fuln" får han ett annat namn. Så
 går hela tiden, tills alla äro blivet fasttagna av "spemman".

"Bronsbocken".

En rund grop utväljes i det fria. Den måste vara så djup
 att ett barn synes till hälften däruti. Denna kallas "bronsbocks-
 kula". Den ivrigaste gossen stiger först ned i gropen.
 Han kallas "bronsbocken". De andra deltagarna springa om-
 kring honom så nära de våga sig. För "bronsbocken" fast nå-
 gon, så blir den i hans ställe "bronsbock".

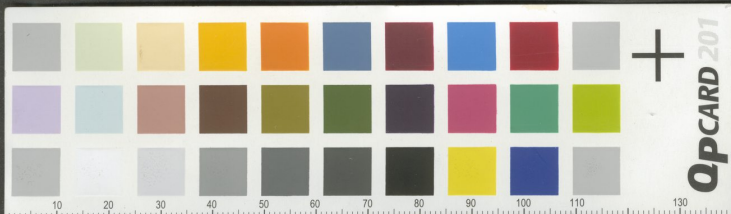
"Läike mä poppe".

Leken försiggår mitt inne i byn på korsvägen. En flat
 sten ställes upp, och på den sättes ett "poppe", som är ett spann
 långt. Båda ändarna äro spetsade. Man slår på den spetsiga
 ändan med en käpp, först när "poppet" ligger på stenen och
 andra gången, när det har redan har stigit upp. Den, som får
 det längsta slaget, får krön av alla.

"Lång - romp".

Man räknar: äntel, däntel, dricka, drej, dissen, kommer,
 dis, han, ej, disse, få, kisse, på, da, som, dot. Det sista barnet
 blir "bocken" (djävulen). "Bocken" måste fänga den, som är sist i
 "rompan".

Alla barnen ställa sig i en rad hållande fast i varandras
 "bälten", (en läderrem av tre cm:s bredd så lång att den når
 om barnet med en solja uti ena ändan). Då börjar ett lustligt
 svängande; bäst man svänger sig hit, så svänger åter dit. "B"
 "bara än bocken änt ska få ta me". Leken räcker så länge, tills
 alla äro bortnappade av "bocken". Vid lekens slut måste alla springa
 undan "bocken" så länge tills ledaren av "rompan" säger
 "glebb". Bocken måste härvid stå fem steg från de deltagande.
 Då stämma alla på en gång. Den som bocken fått fast, blir "bockis bane".

22
"Blund å gaim". (Blunda och gömma).

Den som börjar leken, kallar inop barnen med ett hårdt slag i knuten och säger t. ex.: "Vi ska bore laike!" Alla, som deltaga i leken, ställa sig i en rad, och den äldsta av dem räknar barnen t. ex. med följande ord: ene, mene, minck, mack, klink, klank, ose, pore, poeko, ti, ajer, vajer, väck. Den sista i räkningen får först "blund". I vanligaste fall binder man före barnets ögon en "purporduk" (som alla små flickor begagnar). Sedan föres barnet till en knut eller ett träd. Där börjar "blundan" räkna tyst för sig själv till tjugo. Då måste alla vara gömda, tills han skriker: "Tjugu!" och löser av sig sin duk. Sedan börjar han lura, söka och springa, tills han hittar på någon; då springer båda till knuten för att "slå före". De som ha gömt sig säga, när de slå med handen på knuten: "före me", men "blundan": "före N. N." och så fortsättes tills alla ha kommit fram. Den, som först blivit sedd utav "blundan", blir följande gång i hans ställe "blundan".

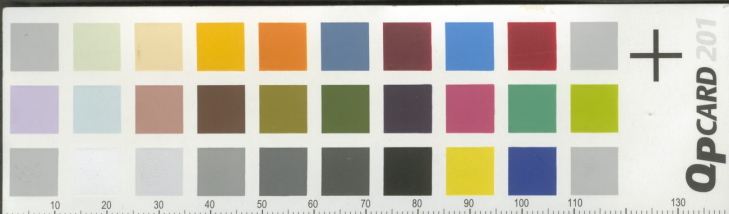
Lyckliga äro barn, som få tillbringa sin barndom under lek och i drott. Hur olyckliga kämma sig ej sådana barn, som ej få taga del i de andras lekar.

Alide Pickner.

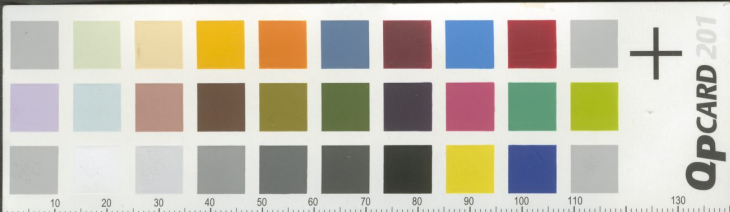
Armbö,

Svenska folkskoleläran

1900.

Slide Picture.

Barnlekar i det fria

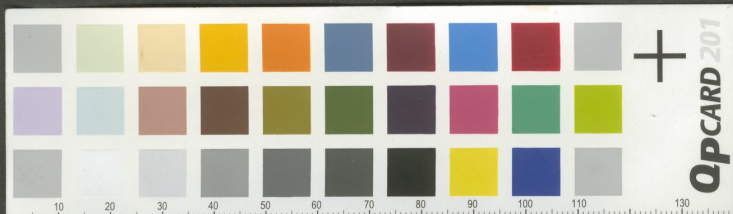
"Sista paret ut!" Alla deltagarna delas i par och uppställas efter varandra. En av dem blir änka och står framför, men han får ej se bakom sig. Sedan ropar han: "Sista paret ut med kulor och krut!" Då springer sista paret, och änkan försöker taga fast de springande. Men om dessa hinna springa förbi änkan och få fast varandra, får änkan försöka sin lycka en gång till. Den "änkan", lyckas få fast blis hennes par, den som blir utan par blir "änka", i sin tur. Så fortsättes så leken så länge man vill.

"Tredje (eller femte) hjulet, under vagnen."

Alla deltagarna ställa sig parvis i en ring framför varandra. Två börja leken. Den ena skall springa och ställer sig framför de två, den andre skall taga fast. När den första sprungit framför, då måste den tredje eller sista springa bort till någon annan. Men skulle han, under det han ännu springer bli fasttagen, då får den andra i sin tur börja springa undan. Så fortsättes leken. Den kan även lekas inne i ett stort rum.

"Haren i busken." Alla ställas i en ring parvis mot varandra. En av deltagarna är haren och den andra hunden. Hunden börjar jaga haren. Den rädda haren springer in i busken. Den, som han vänder ryggen åt, måste vara haren och springa, men om hunden under tiden hinna få fast haren, då blir ~~haren~~ haren hund och hunden hare. Så fortsättes leken.

Man kommer trissleken. Man ställer sig i två parter mot varandra med långt avstånd emellan. Var och en har en käpp. Två ha alltid en trissa. Man springer och slår med käppen mot trissan, så att den kan flyga högt

44
upp i luften. Ofta kunde trissan flyga försvararen
mot ansiktet. När leken slutade hade många av
spelarna väldiga horn i pannan. Mången kind
var svullen som en väljäst limpa.

Nu kommer "Tippan".
Alla samlas i hop. Någon räknar en ramsa. En får
"gå ut", som det heter. Den kallas "tippan". Man börjar
sedan springa. Om man himmer långt från "tippan", rör
man med handen på marken och säger, att man
"kokar gröt åt tippan". Den "tippan" får fast blir i sin
tur "tippa".

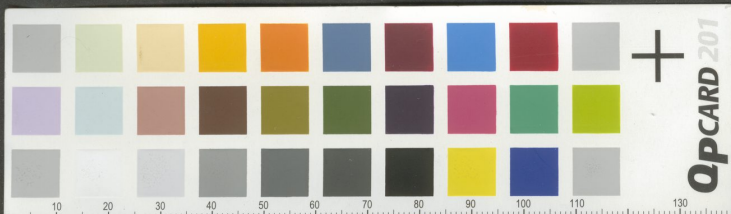
Några räknerramsor. Äppel, päppel,
piron paron puff. Kräkan satt på hallonkvist. Ho
sa ett, ho sa tu, uti skall du vara nu.

Ositan, tositan, toukun, loukun.
Temmitä maata, kulta kaata. Tilt, litt tippan, pip-
pan bort.

Snikka, dranikka, druks, vibla,
vabla, veks. Håck väck, välling säck, gå du i din egen
knut ut.

Gick en dag till staden, hörde kloc-
kan slå. Huru mycket slog den då? Ett, två, tre,
o. s. v. Så långt den ens säger.

"Kura gömma". Man räknar nå-
gon av dessa ramsor. De övriga springa och gömma
sig. Men den som blir och "kura" kan läsa: "Kura,
kura gömma, mor satt å sömma, mitt om söndagen
(söndan) med glasögon på näsan. Om alla nu re-
dan hunnit gömma sig, tar han kartkappen, som
är lagd på ett visst ställe och slår med den
och säger: "Kiiji namn i bosti", (egen namn i boken)!
Då börjar sökandet. Om någon under tiden kan
gå och stjäla bort kartan, samt någon annan
skulle just sätta sitt namn i boken, ropar han:
"Kartan är stulen och alla äro flåsta, då spring
ga alla jublande fram. Den som "kurat" får
gå på nytt och "kura".

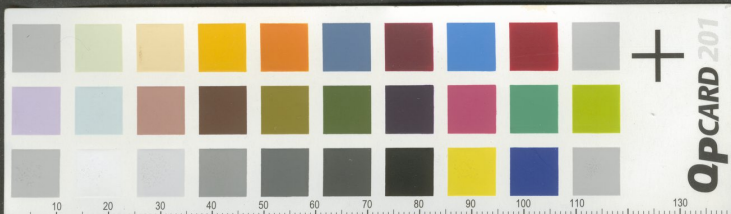
43

Nu komma vi till bolllekarna, först väggboll. Vi bruka endast vara fyra med i den leken. Man mätte då vanligen på en kapp. Den som hade sin hand överst, blev uppgivaren, den andra var ^{den} som slog, tredje var förste lyrtagaren och den fjärde var andra lyrtagaren. Den, som fick lyra, fick slå. Så gick turen från den ena till den andra.

En annan bolllek är kungsboll. Två väljas till kungar. De övriga delas så att det blir jämt antal på båda sidor. Så mäter man igen kapp, om vilken som blir inne och vilken som blir ute. Man bestämde mål. Alla måste veta var surbyttan var och huru långt man måste springa för att nå den. Kungen hade tre slag och brukade alltid slå sist, ty han frälste sitt folk, om den kom i knip. Den, som gav upp, hade två slag, alla övriga endast ett. De som ej kunde springa med egna slag, måste sedan snurra i surbyttan, tills de sluppo. De som blevo ute när spelet slutades, voro "som-mardrängar".

Så ha vi klockarboll. Man mätte först kapp om vem som först från skuldra skulle slå. Endast en gav ^{upp} och en tog lyra. Var och en hade tre slag, men man måste springa med sina egna slag fram och tillbaka. Den som tog lyra eller gav upp bollen, hade bollen i sin närhet och brände, innan man hann tillbaka på platsen. Hann han det, fick han slå, och den som blir bränd, kom i hans ställe.

Nu kommer ännu en bolllek, som heter groppboll. Var och en ritade först en ring omkring sin plats så att det var lika långa avstånd mellan platserna. Därpå tog en var en kapp. En gropp gjordes i mitten av ringen. Där stod en av deltagarna ^{som ej hade någon kapp} och boll och försökte föra

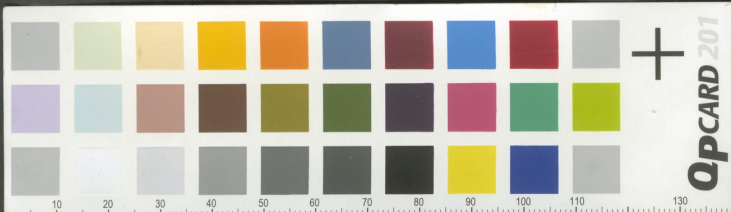
bolken mot någon. Låne i sin tur försökte slå till
bolken, men om den, som var inne, hann sätta sin
käpp i hans grep, blev han utan ring och fick göra
bolken på samma sätt som den föregående hade
gjort.

Nu slutar jag, ty jag kommer ej ihåg
något mera. Dessa lekar voro de vanligaste.

Jyggvi Cajander.

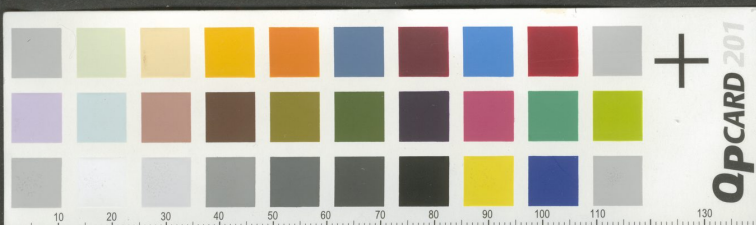
Sorja, Kronoberg

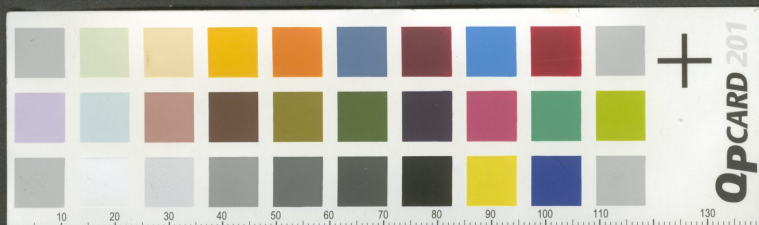
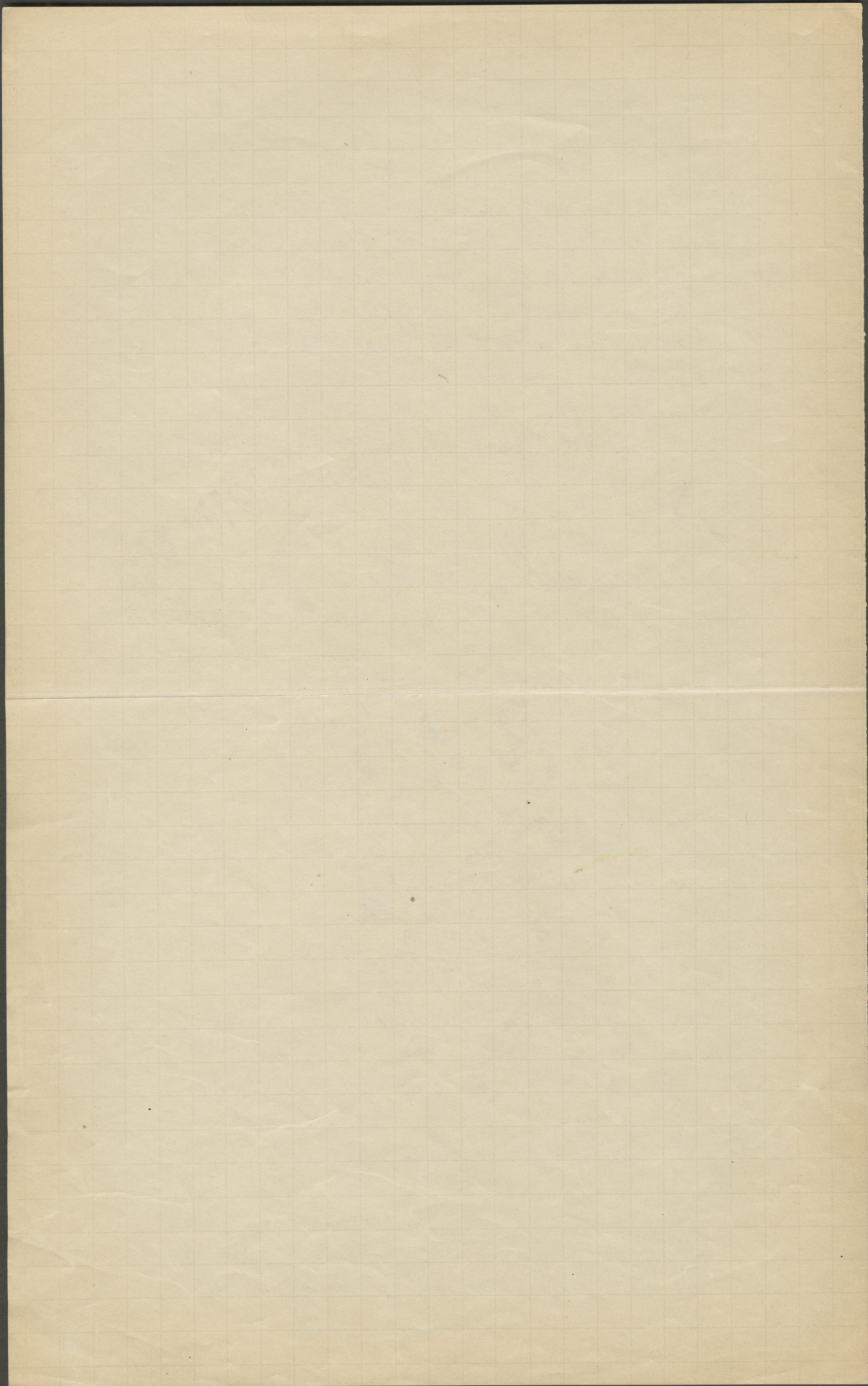
So. folkskoleläraren 1920.

En skärgårds [flicka] ännu jag minnes
 den skönaste i vår skärgård Linné
 ja nästan ensam bland stormens hot
 der lindes fiskaren sin strömmings not
 En kulan af ton till sjö jag styrde
 der vinden rasade och vagen yrde
 jag såg ej annat än hafvens våg
 och ner i djupet min gräv jag såg
 Men antlig syntest en båt i fjärran
 hvarn dett sen blev dett var ej hvarn
 der kom en flicka som en virvil ve
 uti min båt som en öfver vind
 hon bäten förde, till landet styrde
 en kyss mig berönde, den kinden rödde
 o jag många kyssar af flickans fjlk
 viel hennes arm till det vi komma gick.
 o jag mig der vänder till flickans moder
 frågar såg får jag bli der broder
 hon mig har rådet utur hafvens not
 såg får jag bli hennes skydd och stöd
 ta sig yngling som talat klingar
 på gamla dagar mig lyckan bringar
 att få se min dotter i bland lifvens land
 att få minsta skydd ve din broders arm
 får mig hon står med utolägn häns
 lik som in lilja i jiva varan
 i från det öga smilt [?] fram en tår
 hon hade givit öta & jirta så
 O sköna del i bland lifvens lotter
 att vara älskad af en hafvens dotter
 o från all min oskuld skund
 blev skärgårds]or flickan min jiva brud.

Sibbo Box den 6 november 1870. [Skriften av
 Gustaf Adolf Olberg på Lill-Bengen]. Meddelad av
 Emil Olberg, So Jolkahedsmannen 26/11 19.

Taggvisor

Tussa lulla litet barn
Mamma sitter och nystar garn
Pappa går på långa ben
Köper åt barnet gulle skar
Gulle skar och spännen
Om barnet sover länge.

Tussa lulla litet barn,
tills du bliver storan
Så får du gå ut med tassarna
na vall och blåsa i kinans horn
Koddan går på ången
Barnet tittar i sängen
Dockan och Lina med
lång spenarna sina
Så har hon en kudda båt
som mjölkar sju sjular i må-
let.

Grannas ruggan han har grisat
Han har grisat en liten gris
Grisen han har fyra fötter.
När han springer så blir
han trötter.

Till Tall gick och vall med
sin dotter alla, han haad
ju int så många
Två här två där, två sata på
nibbesten, två slinka slinkom
ben, två bygges två bakat
Två i bastun smaltet malat
Två i kuret kuddarna klavar
sex på land, sju på strand
tolv på Törn bergerna och
tretio var dam hemma.

Nagu

48

En två tri fyra. Låt oss her-
tiga vara
När sorgen kommer Låter
hanom fara
Brumserna sjunga
katten slår uppåt trumman
fyra mösser i dansen går
och hela världen dundrar
Upp kax kolv melje

Det kom en skuta i präntige
Den var lastad med sten kal
och skulle resa till Stockholm
När han kom på Stockholms
stäm Begynte skutan att sjun-
ka, aj min skuta Rapar
skepparen i kajutan

Gick jag ut på rulle berg
Rullade jag så gärna
Toppade båt skällkuddan min
Kuddan kett gullstjärnan
Espen bad mig leta, sålven
bad mig söka Lindern
bad mig gå sitt omkring
Och björken låva mig kvist
kvast om kvällen

Då jag kom hemma
kokade mor velling.
tog jag en liten sticka
skulle där på veltjen smaka
tog mor en elde-brand
knappade på min hägra
hand tog jag en liten sten
knappade på mors nacke-
ben, och gjorde mor stor
skada. Så såg jag eld på
ladan, Ladan börja

brinna, jag att börja springa, sprang jag till en snöa där klistade jag en skinn parsa. Då sprang jag till en grind, där fanns rompan omkring, då visste jag ingen levande rå, bara tog kniven och skära räv

Mala, mala, malte, pappa ställ
satt, bror valla getterna
Getterna tog till springa, sprang
upp åt skogen. Skogsgubben
efter med sin kråkiga käp-
pe slog i fjäl den bästa
get, som grannas gubben
ägede.

AT 1405

En saga

Det var en gång en gubbe som alltid sade åt sin gumma att han var lat och ingenting utiättade, men gumman sade att han skulle komma och se så mycket träd som han hade spunnit vilket han förvarade på vinden. Gubben gick med, men han fick ej komma upp utan han skulle stanna nere. Och så började han med att kasta ut nys-
tan ned till honom, men han måste kasta upp det i ga-
ly han hade bara ett och det kastade han av och an åt

honom och han måste kasta det tillbaka. Då de så hade kallat på en stund sade gubben att nog hade han varit duktig som hade spunnit så mycket. Gubben beslöt då genast, att han skulle få en räv. Och gick genast till skogen för att börja hugga. Gumman som visste att han ingenting hade att räva, begynte att gå efter för att på något vis skrämma gubben. Och då gubben började hugga så ropade gumman: "Slugga du rävebarn! Skall du få en hård dam! Slugga du rävebarn! Skall du aldrig gå hem! Slugga du räva räva! Skall du aldrig läva, läva!"

"Nyaisny, som skjuta färg
slg? Tekus kaka färg bak?
Tekus make för jag bli?"

När det första cytt syns på
muan, sken fischorna gå
ut och ropar ovan näman på
till männen och för dämpar
ej praten på hela kanten

Elsa Mattsson
Folkhögskolan
1920.2.7/2